

Max BRISSON
Euskararen Erakunde
Publikoko presidentea

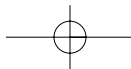
IV. Inkesta Soziolinguistikoaren emaitzak Iparraldean: egoera larria baina itxaropenerako keinu batzuk

“Euskararen aldeko politika publiko baten zehaztea eta obratzea”.

Hauxe da Euskararen Erakunde Publikoari eman eginkizuna, Interes Publikoko Elkargo gisa sortzen delarik 2004ko abenduan, bere baitan elkartzen dituela Frantses Estatu, Akitania Eskualdeko Kontseilua, Pirineo-Atlantikoetako Departamendua, euskal kultura sustengatzen duen herrien arteko Sindikatua eta Euskal Herriko Hautetsien Kontseilua.

Egitura juridiko horren sortzea ezinbestekoa zen ekimen publiko eraginkorrek aurrera eramateko. Geroztik, erakundeak hizkuntza-politika proiektu bat finkatu du heldu diren urteentzat euskararen bultzatzeko eta garatzeko arloan, botere publikoen ekintzak arautuko dituen eta helburu nagusi baten inguruan: “Oinarrizko helburua: hiztun osoak, eta lehentasuna: haur eta gazteak”.

Hizkuntza-politika proiektu horren finkatzeko eta gauzatzeko, Euskararen Erakunde Publikoak partaidetza estu eta azkarra eratu nahi izan du Euskal Autonomia Erki-degoarekin (EAE).

Euskadin lehenagotik hasi izana, bildutako esperientzia, sortutako tresnen aniztasuna eta profesionaltasuna,... baliozko ereduak dira EEP-rentzat, Iparraldeari egokitua zaion euskararen aldeko hizkuntza-politika bat finkatzen laguntzeko.

Euskal Herriko Inkesta Soziolinguistikoa horren erakusgarri da. Horrelako tresnak ezinbestekoak dira egoera soziolinguistiko bat zehazki ezagutzeko, daramaten politiken emaitzak ebaluatzeko eta gizartearen eragile guziekin azterketa hori partekatzeko.

Euskal Autonomia Erkidegoak 1991, 1996 eta 2001 urteetan antolatutako hiru inkestek jadanik aztertzen zuten Iparraldearen egoera.

2006ko inkesta elkarrekin antolatzea urrats garrantzitsua da: Euskal Kultur Erakundearekin lehenago finkatutako partaidetzari segida emanez, lehen aldiko, mugaz bi aldeetako botere publikoek ekintza komun bat elkarrekin gauzatu dute. EAE-k lan honen obragintza bere gain hartu du, Euskal Herri osorako. Iparraldeari dagokionez, EEP-k, lagina finkatzeko ardura INSEE erakundeari eman dio eta, inkesta egiteko aukeratua izan den enpresarako (SIADeco), finkatutako kargu-txostena errespetatu (galdetzaileak, egoitza, materiala...) ahal izateko lan-baldintzak segurtatuak zirela zaindu du.

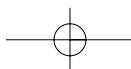
Bestalde, EEP-k ekarpen bat egin du, inkestaren beste urrats batzuetan: txostenen idazketa eta itzulpenak, emaitzen zabalkuntza...

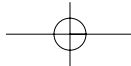
2006ko Inkesta Soziolinguistikoaren emaitzek, aurreko hiru inkestek jadanik agerian utzi zituzten joera nagusiak berresten dituzte: elebidunen beherakadak jarraitzen du, bai kopuruaren aldetik, bai eta ere ehunekoaren aldetik. Datozen urteetan, badaude bi datu demografiko nagusi eragina izango dutenak, beherakada horrek jarraituko duela pentsatzeko:

- Iparraldeko jendetzak azkarki hazten jarraitzen du, Iparraldera bizitzera etortzen den kanpoko jendearen ondorioz.
- Elebidunen herena 65 urtetik gorakoa da.

Laugarren inkesta honek frogatzen du joera-aldaketa bat posible dela.

Aurreko inkestak erakusten zuen beherakada gelditu egiten zela adin-tarte gazteenetan. 2006an, itxaropen hori gauzatzen da, eta hainbat adierazle berriz goiti doaz lehen aldiko: hizkuntza-gaitasunaren ehunekoa gora egiten hasi da, baita erabilerarena ere, transmisioa hobetu egin da, hiztunen irabaziak galerak baino handiagoak dira ... Joera-aldaketa hori bereziki azpimarratzekoa da Lapurdiko eskualdetan (kostaldean eta Lapurdi barnealdean; eskualde jendetsuenak). Gainera, joera berri hau euskararen aldeko jarrera baikor batzuetan oinarritzen da: euskararen irakaskuntzako arloan, euskararen presentzia garatzeko hedabideetan edo zerbitzu publikoetan.

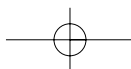
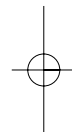
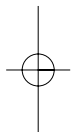

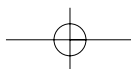
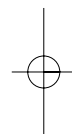
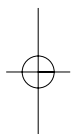
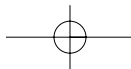
Inkestako emaitzak jakin aitzin, EEP-k, haur eta gazteak hizkuntza-politika proiektuaren lehentasun nagusi bezala oinarritzat hartzea erabaki zuen.

Emaitzek argiki erakusten dute urrats eta hautu horiek egokiak direla, eta euskararen egoera Iparraldean larria dela baina beherakada ez dela ezinbestekoa.

Emaitza horiek gureganatu behar ditugu eta horietan oinarritu behar gara, gure indarrak azkartzeko, euskararen berpizte-prozesu honetan parte hartzen dutenen motibazioa eta ekintzak sendotzeko eta, euskararen beharrezko garapena eta bakoitzaren hautu librea errespetatzen dituen orekak gizarte osoarekin finkatzeko.

Gure EAEko partaideak bihotz-bihotzetik eskertu nahi ditut IV. Inkesta Soziolinguistiko hau antolatzeagatik, lan honetan parte hartzeko hautua EEP-k hartu zuelarik. Esperientzia honek 2011. urtean egingo den bosgarren inkesta antolatzeko gogoia ematen digu, baina are gehiago, gogoia eman behar digu, 2011ko emaitzek eta ondoko urtekoek, sortutako itzaropena errealitatea bilakatu dela erakuts dezatela.

1. Hizkuntza-gaitasuna

1.1. BIZTANLERIA HIZKUNTZA-GAITASUNAREN ARABERA

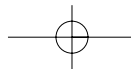
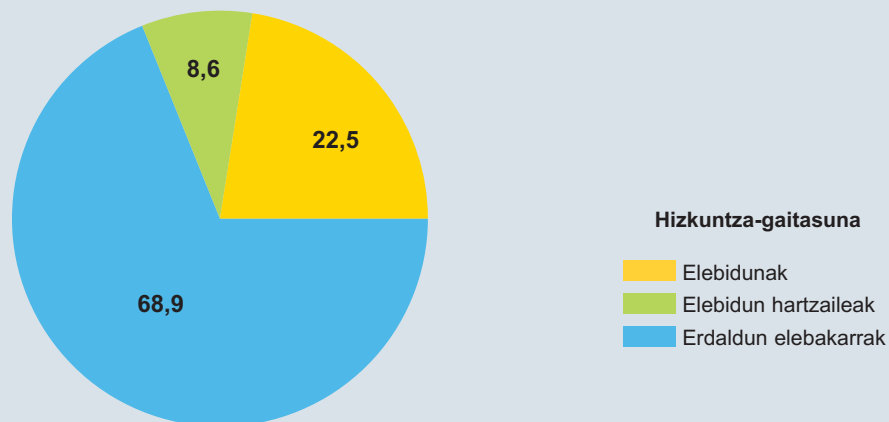
Iparraldean 16 urte edo gehiagoko 230.200 pertsona bizi dira 2006ko datuen arabera. Horietatik 51.800 lagun (%22,5) elebidunak dira, hau da, ondo moldatzen dira euskaraz eta frantsesez. Era berean, 19.800 elebidun hartzaileak (%8,6) dira, nahiz eta euskaraz ondo mintzatu ez, ondo ulertzeko gai dira. Gainerako guztiak, hau da, 158.600 pertsona (%68,9) erdaldun elebakarrak dira, hau da, ez dakite euskaraz.

Iparraldeko biztanleen %22,5 da elebiduna, %8,6 elebidun hartzailea eta %68,9 erdaldun elebakarra

1. taula. 16 urte edo gehiagoko biztanleria eskualdearen eta adinaren arabera. Iparraldea, 2006

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	Iparraldea	BAM	Lapurdi Barnealdea	Nafarroa Beherea eta Zuberoa
≥ 65	59.600	27.800	21.800	10.000
50-64	51.500	21.600	22.900	7.000
35-49	59.000	25.100	26.100	7.800
25-34	31.000	14.700	12.100	4.200
16-24	29.100	11.700	13.600	3.800
Guztira	230.200	100.900	96.500	32.800

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

1. irudia. Hizkuntza-gaitasuna. Iparraldea, 2006 (%)

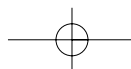
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Azken hamar urte hauetan, Iparraldean 16 urte edo gehiagoko biztanleria hazi egin da (18.000 biztanle baino gehiago). Era berean, elebidunen kopurua gutxitu egin da eta horren ondorioz, baita ehunekoa ere. 1996ko inkestaren arabera, %26,4 elebidunak ziren; 2006an %22,5era jaitsi dira.

2. taula. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera. Iparraldea, 1996-2006 (%)

Hizkuntza-gaitasuna	16 urte edo gehiagoko biztanleriaren elebidunen ehunekoa		
	1996	2001	2006
Elebidunak	26,4	24,8	22,5
Elebidun hartzaileak	9,3	11,7	8,6
Erdaldun elebakarrak	64,2	63,5	68,9
Guztira	212.400	221.600	230.200

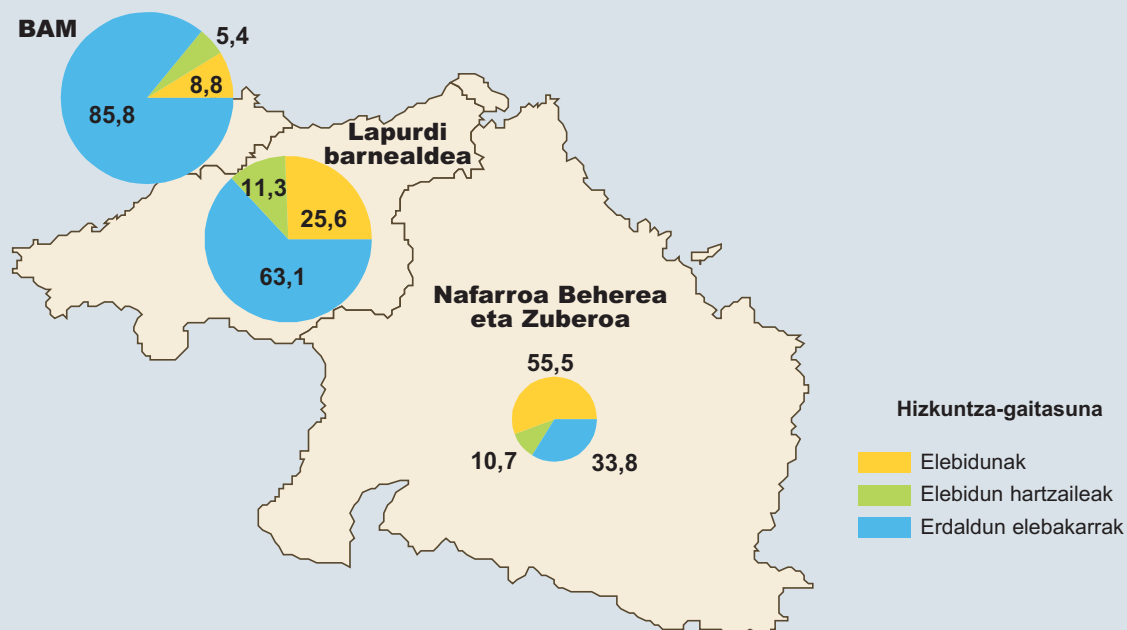
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Datuak eskualdeen arabera aztertuz gero, ikus daiteke desberdintasun handiak daudela batetik bestera. Nafarroa Beherea eta Zuberoa dira elebidunen ehunekorik handiena dutenak, %55,5 baitira elebidunak, 18.200 pertsona, alegia. Kopuruari erreparaturaz, Iparraldeko elebidun gehienak Lapurdi barnealdean bizi direla ondoriozta daiteke, 24.700 lagun baitira elebidunak, hau da, %25,6. Nahiz eta eskualderik populatuena izan, Lapurdiko BAM (Baiona-Angelu-Miarritze) eskualdea da Iparraldeko elebidunen ehunekorik zein kopururik txikiena duena. Izan ere, %8,8 dira elebidunak, 8.800 pertsona guztira.

Lehenago esan bezala, aurreko urteetako datuekin alderatuz, ikus daiteke Iparraldean 16 urte edo gehiagoko biztanleria gora egiten ari dela etengabe, batez ere, Lapurdin, bai barnealdean eta baita BAMen ere. Ez da gauza bera gertatzen ari elebidunen ehunekoarekin. Horrela, aurreko urteetako joerari jarraituz, BAMen, Lapurdi Barnealdean, Nafarroa Beherean eta Zuberoan oro har elebidunen ehunekoak behera egiten jarraitzen du.

2. irudia. Hizkuntza-gaitasuna eskualdearen arabera. Iparralde, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina eskualde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

3. taula. Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera eskualdearen arabera. Iparraldea, 1996-2006 (%)

	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	Hizkuntza-gaitasuna	1996	2001	2006
BAM	<i>Elebidunak</i>	9,1	8,8	8,8
	<i>Elebidun hartzaileak</i>	3,9	8,3	5,4
	<i>Erdaldun elebakarrak</i>	87,0	82,9	85,8
Lapurdi Barnealdea	<i>Elebidunak</i>	31,0	28,5	25,6
	<i>Elebidun hartzaileak</i>	13,9	14,5	11,3
	<i>Erdaldun elebakarrak</i>	55,0	57,1	63,1
Nafarroa Beherea eta Zuberoa	<i>Elebidunak</i>	64,0	60,9	55,5
	<i>Elebidun hartzaileak</i>	12,3	15,1	10,7
	<i>Erdaldun elebakarrak</i>	23,7	24,0	33,8

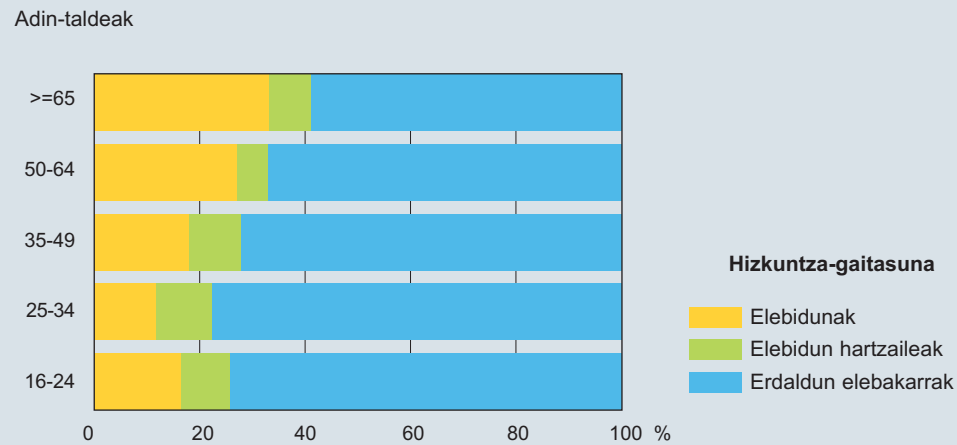
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

1.2. HIZKUNTZA-GAITASUNA, ADINAREN ARABERA

Elebidunen ehuneko orokorrak behera egin arren, gora egiten hasi da 16-24 urtekoen artean

Elebidunen ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagokoan artean dago, eta adinean behera egin ahala, elebidunen ehunekoa behera doa etengabe, gazteenen adin tartera iritsi arte, multzo horretan joera aldatu egiten baita. Azpimarratzekoa da 16-24 urte arteko elebidunen ehunekoa 25-34 urte artekoena baino ia bost puntuz handiagoa dela.

Arestian esan bezala, elebidunen beherakada ez da berdin gertatzen adin-talde guztietan. Gainera gazteenen artean jaitsi ordeztu da, aurreko adin multzoarekin alderatuz. Elebidun gutxi 25-34 urtekoen artean dago (%11,6) eta gehien aldiz 65 urte edo gehiagokoan artean (%32,4). Dena dela daturik azpima-

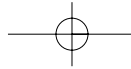
3. irudia. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

rragarriena, 16 eta 24 urtekoen artean elebidunen ehunekoa da, %16,1koa baita. Horrek esan nahi du gazteen aldetik azken urteotako beheranzko joera apurtu egin dela eta goranzko bideari ekin zaiola.

Elebidun hartzaileen ehunekorik handiena 16-50 urte artekoen artean dago, eta %10 ingurukoa da. Halaber, 50 urte baino gehiago dituztenen artean elebidun hartzaileen ehunekoa jaitsi egiten da. Esate baterako, %5,9koa da elebidun hartzaileen ehunekoa 50-64 urtekoen artean, eta %8,1koa 65 urte edo gehiagokoan artean.

Erdaldun elebarrak dagokienez, ehunekorik handiena 25-35 urte artekoen artean dago (%77,9) eta txikiena, aldiz, 65 urte edo gehiago dituztenen artean (%59,5). Azpimarratzekoa da aurreko adin taldearekin alderatuz, 16-24 urtekoen arteko erdaldun elebarraren proportzioak behera egiten duela ia lau puntuz, %74,2koa baita.

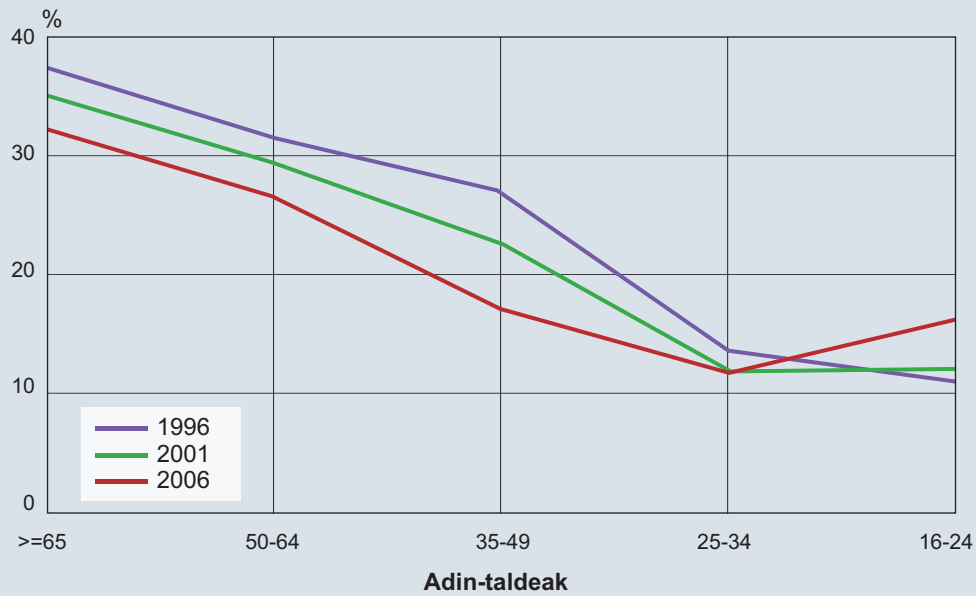

4. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	32,4	8,1	59,5
50-64	26,8	5,9	67,4
35-49	17,5	10,1	72,4
25-34	11,6	10,4	77,9
16-24	16,1	9,6	74,2
Iparraldea	22,5	8,6	68,9

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

4. irudia. Elebidunen bilakaera adinaren arabera. Iparraldea, 1996-2006 (%)

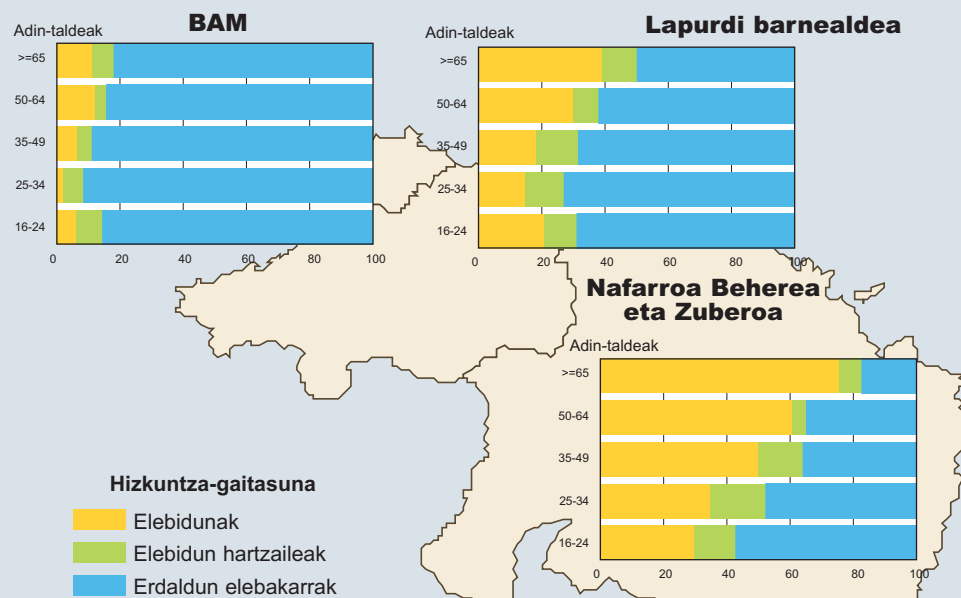

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Aurreko hiru inkestetan, elebidunen ehunekoa beheraka zihoan etengabe. Dena dela, 2001eko inkestan beherakada moteltzen hasita zegoen. 2006ko inkestan, lehen aldiz, adin-tarteen arteko beherakada eten egin da eta elebidunen ehunekoak eta kopuruak gora egin dute 16-24 urte arteko gazteen artean.

Aipatu ditugun datu horiek badute desberdintasunik eremuen arabera. BAM eta Lapurdi barnealdeko datuak oro har bat datozen bitartean, Nafarroa Beherean eta Zuberoan ez, euskara beherantz baitoa oraindik gazteenen artean. Ikus ditzagun banan-banan.

5. irudia. Hizkuntza-gaitasuna eskualdearen eta adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jauriaritza, 2006.

BAM

Elebidunak %12 inguru dira 50 urte edo gehiagokoen artean. 50 urtetik behera, aldiz, ehuneko gutxi egiten da adinak behera egin ahala: 49 eta 35 urtekoen artean %6,6koa da, 34 eta 25 urtekoen artean, berriz, %2,8koa baino ez da. Dena dela, 24 eta 16 urtekoen artean %6,5ekoa denez, beheranzko joera eten egin da eta berriro gorantz doa. Azken bi adin multzoen arteko datuak konparatuz, elebidunen ehunekoak eta baita kopuruak ere hazkunde nabarmena izan dutela esan daiteke.

Bestalde, elebidun hartzaileen ehuneko elebidunena baino handiagoa da 16-34 urtekoen artean BAMen, batez ere 16-24 urtekoen artean. Adin multzo horretan portzentajea %8koa denez, elebidun hartzaileen ehunekorik altuena du. Aipagarria da 35 urtetik gorako ehuneko ez dela %6ra ere iristen, Iparraldeko gainerrako eskualdeetan ez bezala.

Erdaldun elebakarrak asko dira adin talde guztietan (%80tik gora), baina gehien 25-34 urte artekoetan (%91).

Hortaz, 16 eta 24 urte bitarteko datuak ikusita, aurreikus daiteke gero eta gazte elebidun eta elebidun hartzaile gehiago izango dela BAMen, nahiz eta gutxiengo txikia diren oraindik.

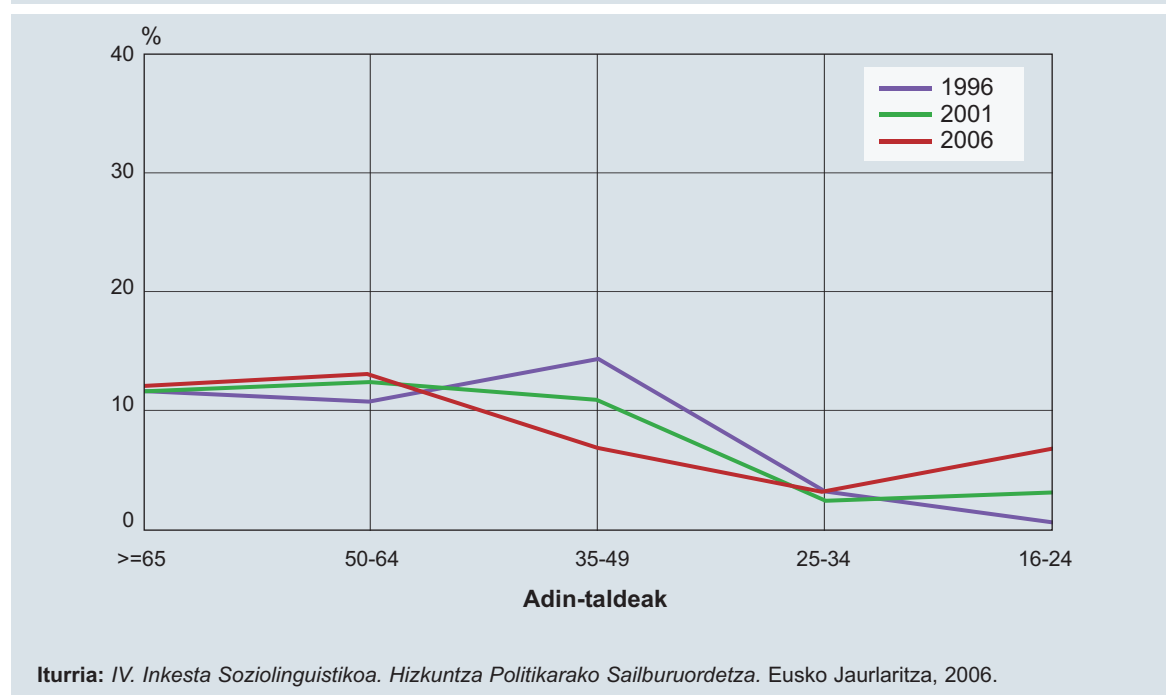
5. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. BAM, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	11,8	5,8	82,4
50-64	12,7	3,5	83,8
35-49	6,6	4,8	88,6
25-34	2,8	6,2	91,0
16-24	6,5	8,0	85,5
BAM	8,8	5,4	85,8

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Aurreko inkestetan agertzen ziren joekin alderatuz, ikus daiteke 2001eko inkestan agertzen zen joera aldaketarekin bat datorrela eta azkartu egin dela gazteen artean.

6. irudia. Elebidunen bilakaera adinaren arabera. BAM, 1996-2006 (%)

LAPURDI BARNEALDEA

Iparralde osoan bezala, Lapurdi barnealdean ere elebidunen ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagokoen artean dago, eta ia %40koa da (%39,1). Adinean behera egin ahala nabarmen jaisten doa ehunekoa eta elebidun gutxien 25 eta 34 urtekoen artean dago, %14,6 hain zuzen ere. Dena dela, BAMen bezala, ehunekoa igo egiten da berriro, nahiko nabarmen gainera, 16 eta 24 urtekoen artean, eta adin tarte horretan elebidunak %20,6 dira, eta 25-34 zein 35-49 urtekoen arteko ehunekoak gainditzen ditu.

Elebidun hartzaileak %10 pasatxo dira adin talde guztietan, 50-64 urtekoen artean izan ezik (%8,2). Ehunekorik handiena 35-49 urte bitartekoaren artean dago (%13,8).

65 urte edo gehiagokoen artean baino ez dira erdaldun elebakarrak erdia baino gutxiago. Gainerako taldeetan %60 baino gehiago dira erdaldun elebakarrak eta 25 eta 34 urte bitartekoaren artean %72,5 dira. BAMen bezala, Lapurdi barnealdeko erdaldun elebakarren ehunekorik handiena adin multzo honetan dago, gazteagoen artean ia hiru puntuz jaisten da erdaldun elebakarren proportzioa.

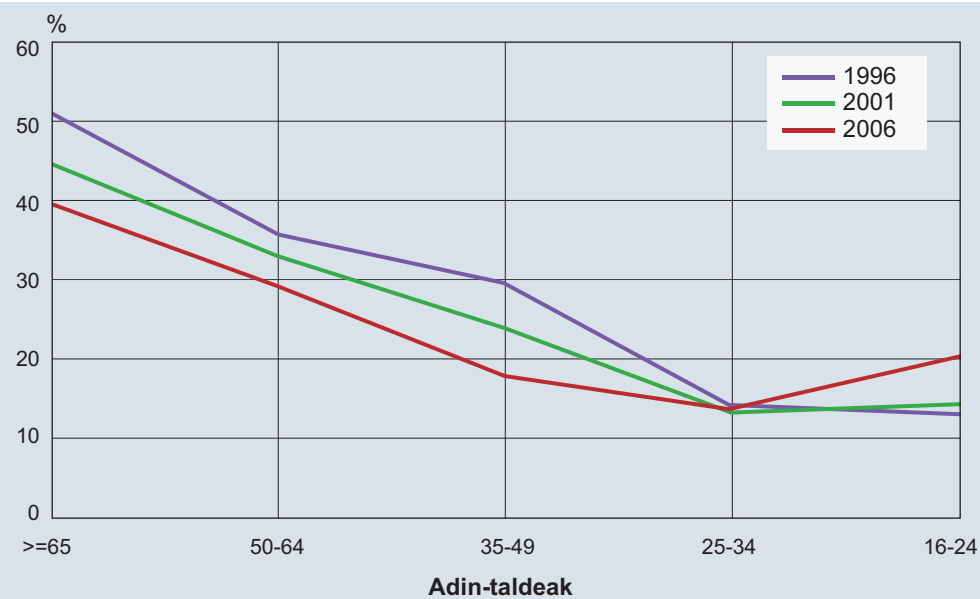
6. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Lapurdi barnealdea, 2006 (%)

Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	39,1	11,3	49,6
50-64	29,8	8,2	62,0
35-49	18,3	13,8	67,9
25-34	14,6	12,9	72,5
16-24	20,6	10,1	69,3
Lapurdi barnealdea	25,6	11,3	63,1

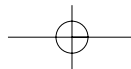
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Aurreko inkestetan agertzen ziren joerekin alderatuz, ikus daiteke 2001eko inkestan agertzen zen joera aldaketarekin bat egin eta azkartu egin dela gazteen artean.

7. irudia. Elebidunen bilakaera adinaren arabera. Lapurdi barnealdea, 1996-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

NAFARROA BEHEREA ETA ZUBEROA

Nafarroa Beherean eta Zuberoan ere elebidunen ehunekoak behera egiten du nabarmen adinean jaitsi ahala, baina Lapurdin ez bezala, badirudi oraindik ez dela amaitu eta gazteen artean ere jaisten jarraitzen du, motelago bada ere. Elebidunen ehunekoan alde handiak daude nagusienetik gazteenetara, %75ekoa baita 65 urte edo gehiagoko elebidunen ehunekoa eta %30ekoa soilik 16 eta 24 urte dituztenena.

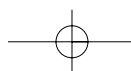
Adinean behera egin ahala, elebidun hartzaileak ugaritu egiten dira. Esate baterako %14,4 elebidun hartzaile dago 35 eta 49 urteko adin multzoan eta %18,1 hurrengo adin-taldean (25-34 urte). Bestalde, adinean aurrera egin ahala nabarmen jaisten da elebidun hartzaileen proportzioa, eta 50-64 urtekoen %5,2koa baino ez da.

Erdaldun elebakarren ehunekorik handiena gazteen artean dago. 16 eta 24 urte bitarteko gazteen %57 erdaldun elebakarrak dira. 65 urte edo gehiago dituztenen artean, aldiz, oso gutxi dira erdaldun elebakarrak, %17,3 baino ez. Adinean behera egin ahala, erdaldun elebakarren ehunekoak gora egiten du etengabe.

7. taula. Hizkuntza-gaitasuna adinaren arabera. Nafarroa Beherea eta Zuberoa, 2006 (%)

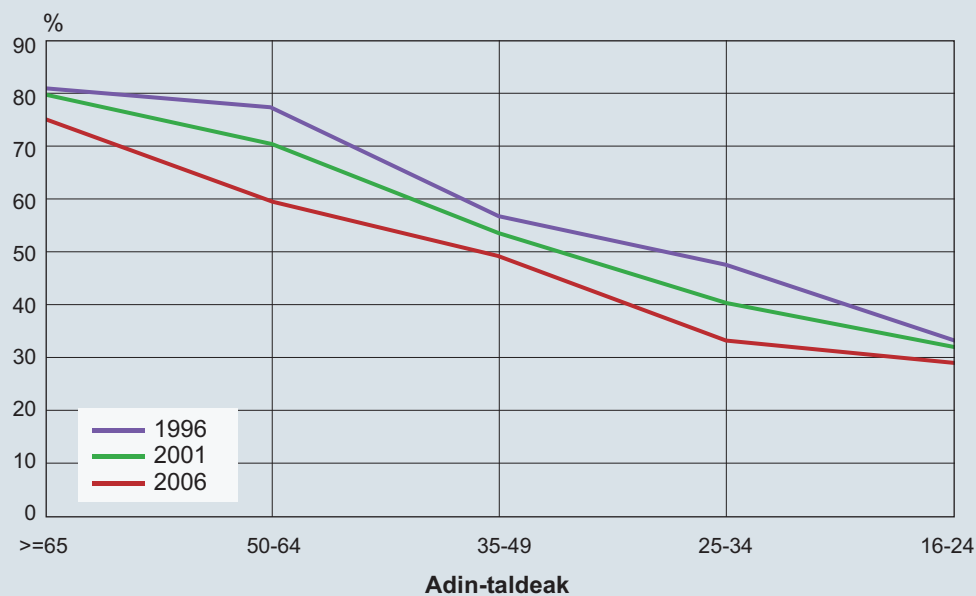
Adin-taldeak	16 urte edo gehiagoko biztanleria		
	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
≥ 65	75,1	7,6	17,3
50-64	60,1	5,2	34,7
35-49	50,1	14,4	35,5
25-34	34,2	18,1	47,7
16-24	30,0	13,0	57,0
Nafarroa Beherea eta Zuberoa	55,5	10,7	33,8

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Aurreko inkestetan agertzen ziren joerekin alderatuz, ikus daiteke elebidunen ehunekoak behera egiten jarraitzen duela adina jaitsi ahala Nafarroa Beherean eta Zuberoan.

8. irudia. Elebidunen bilakaera adinaren arabera. Nafarroa Beherea eta Zuberoa, 1996-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Inkestan ikusten denez, elebidunen ehunekoak arin eta etengabe egin du behera adinarekin batera Iparraldean oro har, 16 eta 24 urte bitarteko gazteetara iritsi arte. Dena dela, beherakada horiek ez dira berdin gertatu Lapurdin eta Nafarroa Beherean eta Zuberoan. Izan ere, BAMen zein Lapurdi barnealdean elebidunen ehunekoa igotzen ari da gazteenen artean, baina Nafarroa Beherean eta Zuberoan, moteldu egin bada ere, beherakadak aurrera darrai.

1.3. TALDEEN EZAUGARRIAK HIZKUNTZA-GAITASUNAREN ARABERA

Hizkuntza-gaitasunaren tipologia osatzen duten hiru taldeetako bakoitzaren (elebidunen, elebidun hartzaileen eta erdaldun elebakarren) ezaugarriak ikusiko ditugu jarraian.

Elebidunen ezaugarriak honakoak dira:

- Iparraldean jaio dira, gurasoak bertakoak dituzte eta euskara izan da euren lehen hizkuntza.
- Gehienen familia eta lagunartea euskaldunak dira ia osorik, baina ez lan-giroa.
- %70 inguru 6.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietan bizi dira.
- Erdia baino gehiago 50 urtetik gorakoak dira, eta elebidun guztietatik herena 65 urte edo gehiagokoak.
- Edadetuak izanik, euren ikasketa-maila batez bestekoaren azpitik dago.
- Euskararekiko interes handia dute eta euskara sustatzearen alde daude.

Elebidun hartzaileen ezaugarriak, aldiz, beste hauek dira:

- Iparraldean jaioak dira, erdia baino gehiago Lapurdi barnealdean eta ia erdiek euskara izan dute lehen hizkuntza.
- Euskaldunagoa dute lagunartea familia eta lan-giroa baino.
- %40 euskara ikasten ari dira edo ikasten ibilitakoak dira.
- Gehienek euskararekiko interesa dute eta euskara sustatzearen alde daude.

Azkenik, erdaldun elebakarrak honelakoak dira:

- Hiru laurden etorkinak edo etorkinen seme-alabak dira eta frantsesa izan dute lehen hizkuntza.
- Familia, lagunarte eta lan-giro erdalduna dute.
- Erdia baino gehiago BAMen bizi dira.
- Gehienek badute euskarari buruzko interesik. Bestalde, erdiek ez dute euskara sustatzearen ez aurkako ez aldeko jarrerarik, laurden bat sustatzearen alde daude eta gainerako laurdena, berriz, aurka.

1.4. HIZKUNTZA-GAITASUN ERLATIBOA

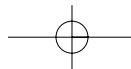
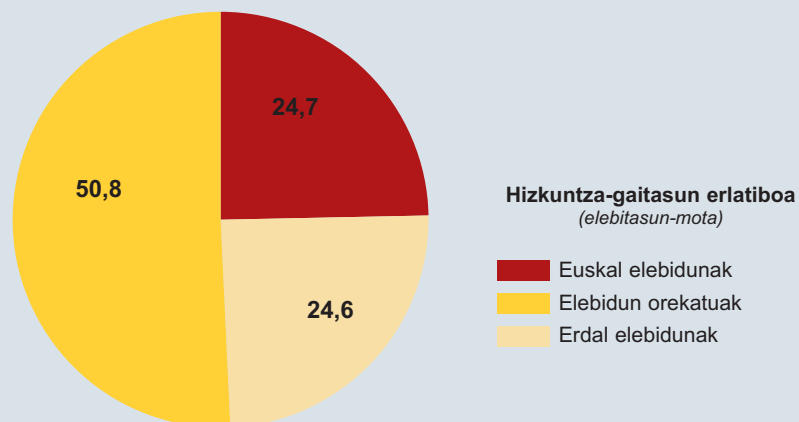
Elebidunak hiru multzotan banatu ditzakegu, euskaraz edo frantsesez hitz egiteko daukaten erraztasun handiagoaren edo txikiagoaren arabera.

Euskal elebidunak errazago moldatzen dira euskaraz frantsesez baino. Elebidunen %24,7 eta Iparraldeko biztanleen %5,5 dira. Euskal elebidunen ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagokoen artean dago (%39,7), eta adinak behera egin ahala, behera egiten du ehuneko horrek. 25 urtetik beherako gazte elebidunen artean euskaraz hobeto moldatzen direnak %12,8 dira. Ehuneko horrek apurka-apurka behera egin du azken hamar urteotan, 1996an euskal elebidunen ehunekoa %32,2koa baitzen. Bestalde, ia guztien lehen hizkuntza euskara izan da eta gune euskaldunetan eta biztanle gutxiko udalerrietan bizi dira, nagusiki Nafarroa Beherean eta Zuberoan.

Elebidunen erdia berdin moldatzen da euskaraz eta frantsesez. Laurdena, aldiz, hobeto moldatzen da frantsesez euskaraz baino, eta beste laurdena, alderantziz

Elebidun orekatuak, aldiz, berdin moldatzen dira euskaraz eta frantsesez. Elebidunen multzorik handiena dira, hau da, %50,8, Iparraldeko biztanleen %11,4 gutzira. Elebidun orekatuen proportziorik handiena 25 eta 64 urte bitartekoen artean dago, elebidunen erdia baino gehiago hain zuzen ere. Elebidun orekatu gehienak Nafarroa Beherean eta Zuberoan eta Lapurdi Barnealdean bizi dira. Ia guztien lehen hizkuntza euskara izan da.

Erdal elebidunak hobeto moldatzen dira frantsesez euskaraz baino. Elebidunen %24,6 eta Iparraldeko biztanleen %5,5 dira. Erdal elebidunen ehunekoa handiagoa da adinak behera egin ahala. Horrela, 16 eta 24 urteko gazte elebidunen %42,2k errazago hitz egiten du frantsesez euskaraz baino. Erdal elebidun gehienak Lapurdin bizi dira, BAMen zein barnealdean. Lehen hizkuntzari dagokionez, gehienek euskara izan dute lehen hizkuntza eta gutxi batzuek frantsesa.

9. irudia. Elebitasun-mota (*elebidunak*). Iparraldea, 2006 (%)

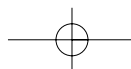
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Emaitzak eskualdeka aztertuz gero, esan daiteke badagoela alderik batetik bestera.

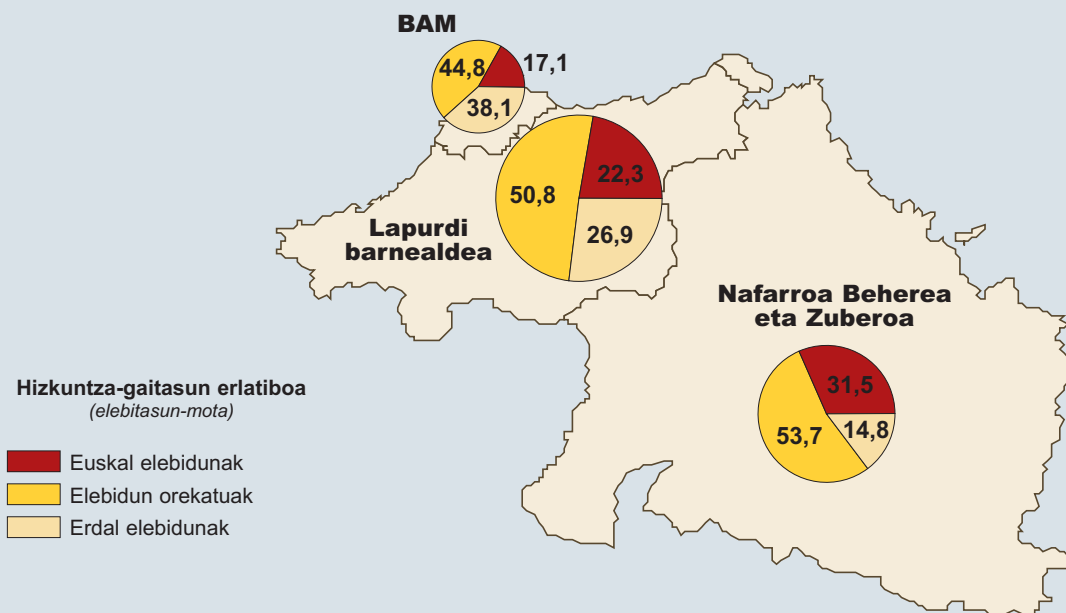
BAMen %44,8 elebidun orekatuak dira. Frantsesez errazago moldatzen diren elebidunak, ordea, %38,1 dira. Gutxiengoa dira euskaraz frantsesez baino hobeto moldatzen direnak, hau da, %17,1.

Lapurdi barnealdean elebidun orekatuen proportzioa da handiena, %50,8koa baita. Bestalde, %26,9 frantsesez euskaraz baino hobeto moldatzen dira eta gutxiengoa dira euskaraz errazago moldatzen direnak, %22,3 baitira.

Nafarroa Beherean eta Zuberoan, Lapurdi barnealdean bezala, elebidun orekatuen ehunekoa ere handiena izan arren (%53,7), euskaraz frantsesez baino hobeto moldatzen direnak %31,5 dira. Beste bi eskualdeetan ez bezala, erdal elebidunak gutxiengoa dira, %14,8 baitira.

10. irudia. Elebitasun-mota (*elebidunak*) eskualdearen arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina eskualde bakoitzeko elebidunen kopuruaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

8. taula. Elebitasun-mota (*elebidunak*) eskualdearen arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Elebitasun-mota	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	Iparraldea	BAM	Lapurdi Barnealdea	Nafarroa Beherea eta Zuberoa
Euskal elebidunak	24,7	17,1	22,3	31,5
Elebidun orekatuak	50,8	44,8	50,8	53,7
Erdal elebidunak	24,6	38,1	26,9	14,8

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

2. Hizkuntzaren transmisioa

2.1. LEHEN HIZKUNTZA ESKUALDEAREN ARABERA

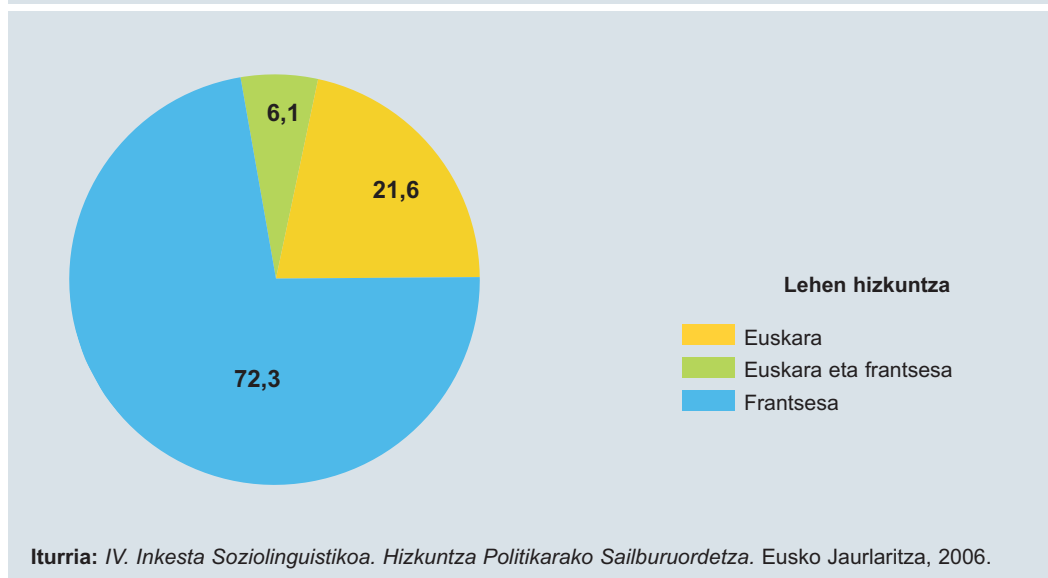
Lehen hizkuntza frantsesa dutenak nagusi dira BAMen eta Lapurdi barnealdean. Nafarroa Beherean eta Zuberoan, aldiz, euskara da bi herenen lehen hizkuntza

Lehen hizkuntzari buruz ari garenean, umeak hiru urte bete arte gurasoengandik edo umearekin bizi diren senitartekoengandik jasotako hizkuntzari edo hizkuntzei buruz dihardugu.

Iparraldeko biztanleen lehen hizkuntzaren arabera honako hiru talde hauek bereiz daitezke:

- %21,6ren (49.800 pertsona) lehen hizkuntza euskara da.
- %6,1en (14.000 pertsona) lehen hizkuntza euskara eta frantsesa dira.
- %72,3ren (166.400 pertsona) lehen hizkuntza frantsesa da.

11. irudia. Lehen hizkuntza. Iparraldea, 2006 (%)

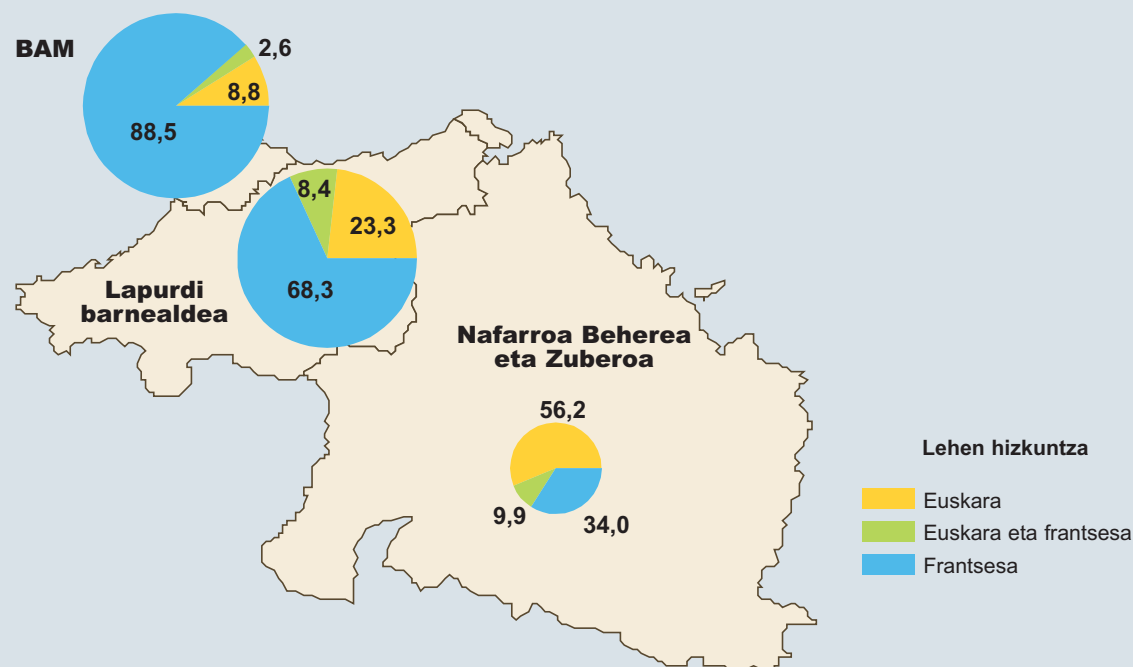
Lehen hizkuntza frantsesa dutenak nagusi dira BAMen eta Lapurdi barnealdean, baina Nafarroa Beherean eta Zuberoan, ordea, bi herenak euskara izan du lehen hizkuntza.

BAMeko biztanle gehienek lehen hizkuntza frantsesa da (%88,5) eta gutxiengo txiki batena euskara (%8,8) edo euskara eta frantsesa (%2,6).

Lapurdi barnealdean frantsesa da biztanleen %68,3en lehen hizkuntza; euskara, berriz, %23,3ren lehen hizkuntza, eta euskara eta frantsesa %8,4rena.

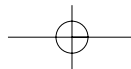
Nafarroa Beherean eta Zuberoan, ordea, alderantziz gertatzen da, biztanle gehienek lehen hizkuntza euskara (%56,2) edo euskara eta frantsesa (%9,9) baitira. Frantsesa da gutxiengoaren lehen hizkuntza (%34).

12. irudia. Lehen hizkuntza eskualdearen arabera. Iparralde, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina eskualde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

9. taula. Lehen hizkuntza eskualdearen arabera. Iparraldea, 2006 (%)

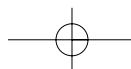
Lehen hizkuntza	16 urte edo gehiagoko biztanleria			
	Iparraldea	BAM	Lapurdi Barnealdea	Nafarroa Beherea eta Zuberoa
Euskara	21,6	8,8	23,3	56,2
Euskara eta frantsesa	6,1	2,6	8,4	9,9
Frantsesa	72,3	88,5	68,3	34,0

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaur-laritz, 2006.

2.2. LEHEN HIZKUNTZA, ADINAREN ARABERA

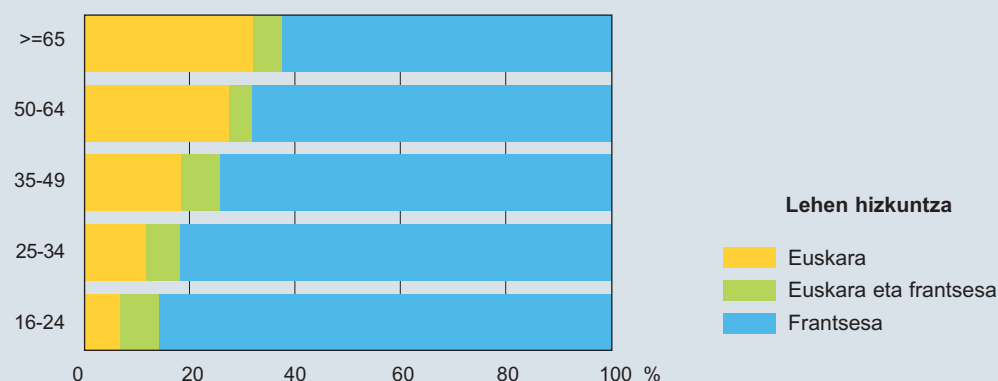
Lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoa murriztuz doa, adinean behera egin ahala

Lehen hizkuntza euskara edo euskara eta frantsesa dutenen ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagoko helduen artean dago (%37,5) eta ehuneko horrek behera egiten du etengabe, adinean behera egin ahala. Hortaz, gazteenen (24 urtetik beherakoen artean) lehen hizkuntza euskara edo euskara eta frantsesa dutenen ehunekoa %14,1ekoa da. Joera aldaketa bat suma daiteke gazteenen artean, hau da, gehiago dira euskara eta frantsesa batera (%7,7) jasotzen dutenak euskara soilik (%6,4) jasotzen dutenak baino. Bestalde, frantsesa lehen hizkuntza izan dutenen ehunekoa gora egiten ari da etengabe. Izan ere, 65 urte edo gehiagoko artean frantsesa %62,5en lehen hizkuntza bada ere, 16 eta 24 urte artekoen %85,9 da.

13. irudia. Lehen hizkuntza adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Adin-taldeak

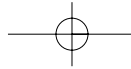
Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Lehen hizkuntza euskara dutenen ehunekoa Iparraldean hiru eskualdeetan ari da atzeraka. Joera horiek guztiak hiru eskualdeetan gertatzen badira ere, alde handiak daude bateko eta besteko ehunekoen artean.

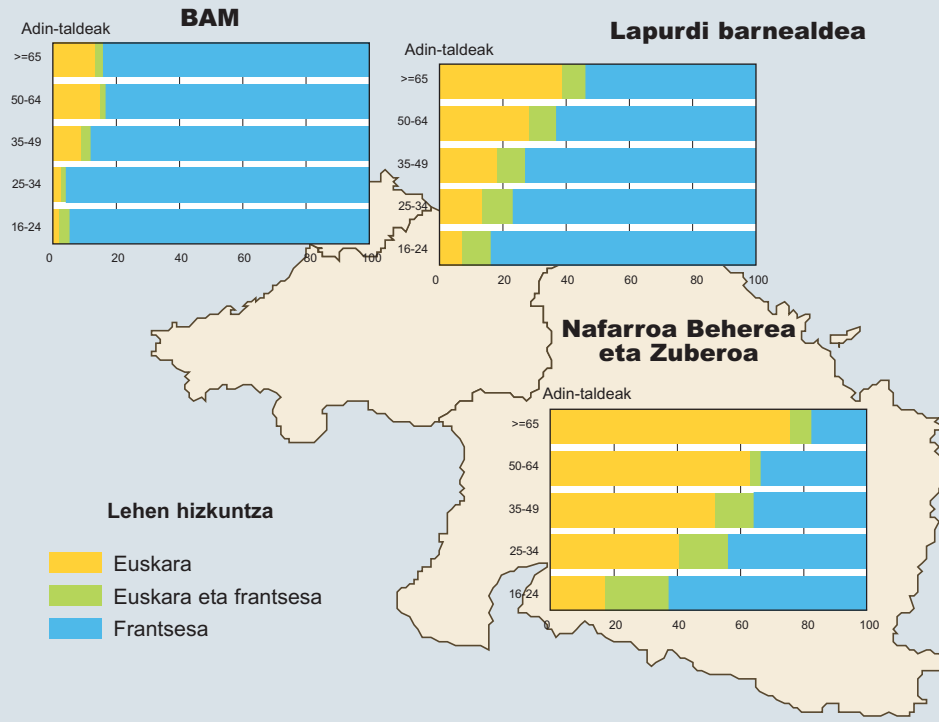
BAMen 16 eta 34 urte bitartekoen artean euskara lehen hizkuntza bakar moduan jaso dutenak oso gutxi dira, %2 inguru. Biak batera jaso dituztenak ere oso gutxi, %3,4 baitira 16 eta 24 urte bitartekoen artean. 50 urtetik 64 urtera artekoek dute ehunekorik handiena, %14,5 hain zuzen ere.

Lapurdi barnealdean euskara –bakarrik eta frantsesarekin batera– izan da 65 urte edo gehiagoko %46,4ren lehen hizkuntza, baina ehuneko hori nabarmen eta etengabe jaitsiz doa, eta %15,8koa da 16 eta 24 urte bitarteko gazteen artean.

Nafarroa Beherean eta Zuberoan lehen hizkuntza euskara soilik eta frantsesarekin batera izan dutenen beherakada are gogorragoa da. Izan ere, 65 urte edo gehiagokoen %82,5 dira eta 16-24 urte bitartekoen artean, ordea, %36,6.

14. irudia. Lehen hizkuntza eskualdearen eta adinaren arabera. Iparralde, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

2.3. FAMILIA BIDEZKO TRANSMISIOA

Familia bidezko transmisioaz dihardugunean, ume batek gurasoengandik jaso duen hizkuntzari edo hizkuntzei buruz ari gara. Inkesta soziolinguistikoaren kasuan, unibertso osoa kontuan hartuz gero, gurasoengandik seme-alabenganako transmisioa azken 100 urteotan nolakoa izan den ezagutzeko aukera dugu.

Iparraldeko 16 urtetik gorako biztanle guztiak kontuan hartuz, guraso biak euskaldunak izanik, %69k euskara soilik transmititu diete seme-alabei, %11,5ek euskara eta frantsesa eta %19,5ek frantsesa baino ez. Euskalduna gurasoetako bat baino ez izanik, euskara jaso dutenen ehunekoa txikia da (%1,5) eta euskara eta frantsesa jaso dutenena %18,1. Gehienek (%80,5) ez dute euskara transmititu.

Badago galerarik euskararen transmisioan guraso biak euskaldunak direlarik, baina galera are handiagoa da euskalduna bietako bat baizik ez denean

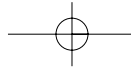
10. taula. Lehen hizkuntza gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

	Guraso euskaldunak		
	Biak	Bietako bat	Ez bata, ez bestea
Seme-alaben lehen hizkuntza			
Euskara	69,0	1,5	
Euskara eta frantsesa	11,5	18,0	
Frantsesa	19,5	80,5	100,0

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaur-laritza, 2006.

Eraitza horiek, baina, ez digute gaur egun familia bidez euskara nola transmititzen den erakusten, XX. mende ia osoa oro har hartuta nolakoa izan den baizik.

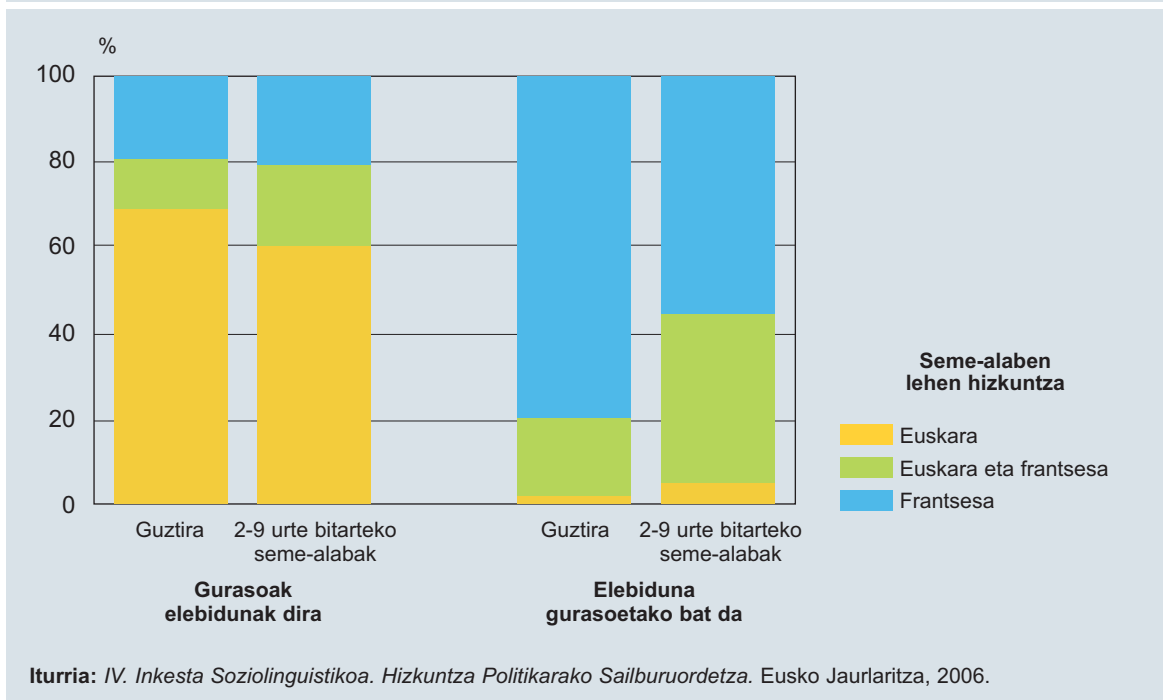
Iparraldean azken hamar urteotan nola transmititu den ezagutzeko, 2 eta 9 urte bitarteko seme-alabak dituzten inkestatuak hartuko ditugu kontuan.

Bikotekideen hizkuntza-gaitasunak erabat baldintzatzen du seme-alabei transmititzen zaien lehen hizkuntza. Gurasoak elebidunak direnean, seme-alaben %79,2k euskara jaso dute etxean. Horietako gehienek (%60) euskara soilik jaso dute eta gainerakoek (%19,2) euskara frantsesarekin batera. Bestalde, %20,9k frantsesa soilik jaso dute.

Gurasoetako batek euskaraz ez dakienean, aldiz, erdiak baino gehiagok (%55,6) frantsesa soilik transmititu diete seme-alabei, %39,8k euskara eta frantsesa eta %4,6k euskara soilik.

15. irudia. 2-9 urte bitarteko seme-alaben lehen hizkuntza gurasoen hizkuntza-gaitasunaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

2.4. HIZKUNTZA-BILAKAERA: EUSKARAREN IRABAZIAK ETA GALERAK

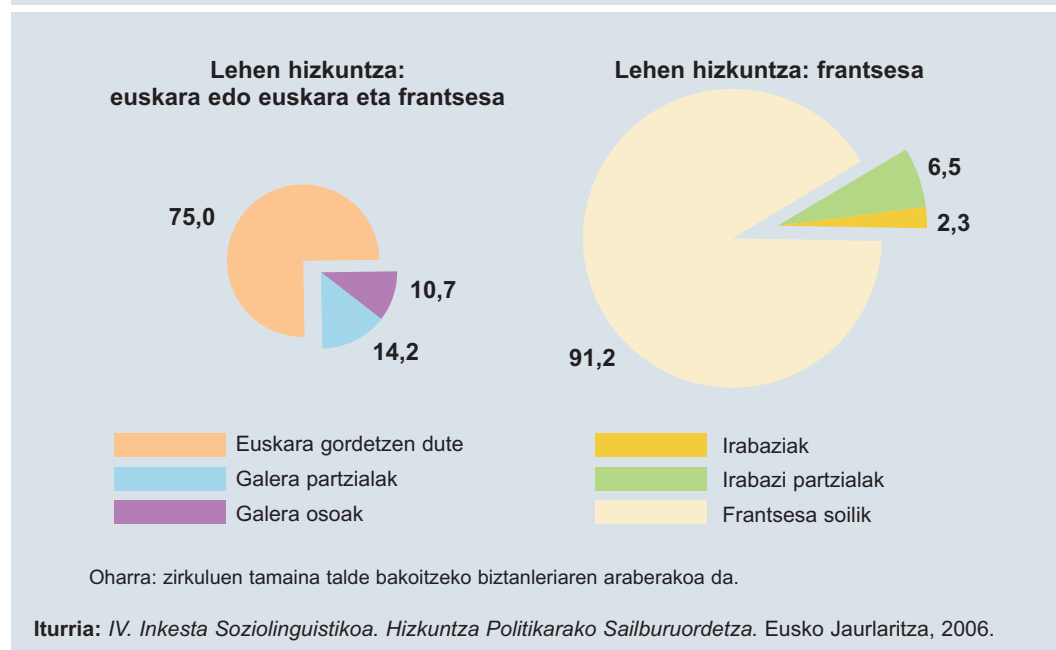
Lehen hizkuntza euskara edo euskara eta frantsesa izan duten gehienek euskara gorde arren (%75), badira lehen hizkuntza euskara izan arren, gaur egun elebidunak ez diren 16.000 (%24,9) lagun, hau da, euskara guztiz edo partez galdu dutenak. Galera horien erdia baino gehiago (9.100 pertsona) galera partziala izan da, hau da, pertsona horiek euskaraz ondo hitz egin ez arren, ondo ulertzeko gai dira. Gainerako 6.900 pertsonak erabat galdu dute euskara.

Baina, aldi berean, lehen hizkuntza frantsesa izan arren, euskara ikasi eta gaur egun elebidun diren 3.900 pertsona daude.

Badira beste 10.700 lagun lehen hizkuntza frantsesa izan arren, gaur egun euskaraz ondo ulertzeko gaitasuna dutenak, hau da, partzialki euskaldun berriak dira.

Euskararen galerak irabaziak baino askoz handiagoak izan arren oraindik, proportzioan orain dela hamar urte baino txikiagoak dira. Gazteen artean gehiago dira irabaziak galerak baino

16. irudia. Euskararen galerak eta irabaziak. Iparralde, 2006 (%)

Ikusten denez, galerak irabaziaz halako hiru dira oraindik, baina lehen hizkuntza euskara izan dutenak euskara galtzen jarraitu arren, gero eta gehiago dira lehen hizkuntza frantsesa izanik, euskara ikasten dutenak eta gaur egun elebidun direnak.

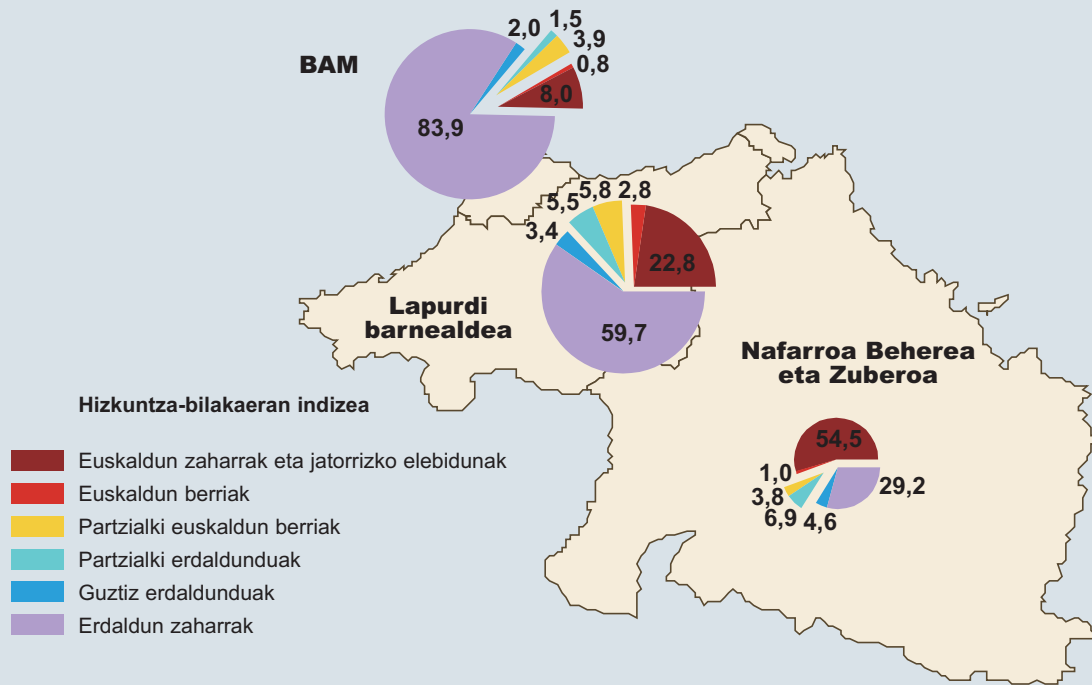
Galerak eta irabaziaz Iparraldeko hiru eskualdeetan izan arren, proportzioak ez dira berdinak.

BAMen 2.000 pertsonak galdu dute euskara erabat eta 1.500ek partzialki. Ikasi dutenak 800 dira eta ikasten aritutakoak edo ari direnak, aldiz, 3.900. Ikusten denez, askoz gehiago dira galdu dutenak ikasi dutenak baino, ia hiru aldiz gehiago.

Lapurdi barnealdean 3.300 pertsona dira guztiz erdaldunduak eta 5.300 partzialki. Dena dela, euskaldun berrien kopurua ere BAMekoa baino altuagoa da, 2.700 hain zuzen, eta partzialki euskaldun berriena ere bai (5.600 pertsona). Horrekin ikusten da Lapurdi barnealdeko galeren eta irabazien arteko aldea gainerako eskualdeetako baino askoz txikiagoa dela euskaldun berriei esker.

Nafarroa Beherean eta Zuberoan 1.600 lagun erdaldundu dira erabat, eta 2.300 partzialki. Euskaldun berriak, aldiz, 400 dira eta partzialki euskaldun berriak 1.300. Ikusten denez, askoz gehiago dira erdaldundu direnak euskaldundu direnak baino, galerak irabaziaz baino lau aldiz handiagoak dira.

17. irudia. Hizkuntza-bilakaeraren indizea eskualdearen arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina eskualde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Adinaren arabera ere alde esanguratsuak daude. Euskara irabazi dutenen ehunekoa txikia da 25 urtetik gorakoan artean. Esate baterako 25 eta 34 urte dituztenen artean %1,6 dira euskaldun berriak. Gazteenen artean, ordea, 16 eta 24 urte dituztenen artean hain zuzen, euskaldun berrien ehunekoa %4,5ekoa da, hau da, ia hiru aldiz handiagoa, 1.300 pertsona hain zuzen. Era berean, asko dira irabazi partzialak, gazteenen artean, partzialki euskaldun berriak dira, %8,5 hain zuzen.

18. irudia. Euskararen galerak eta irabaziak adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Euskara **irabazi** dutenen ezaugarri nagusiak honakoak dira:

- Gehienak oso gazteak dira. Euskaldun berrien %34k 16 eta 24 urte bitartean dituzte. Euskaldun berri gutxien 25-34 eta 65 urte edo gehiagokoan artean daude.
- Eskualde geografikoari dagokionez, gehienak (%70) Lapurdi barnealdean bizi dira.
- Askok, hau da, %24k euskaraz egin dituzte lehen mailako ikasketak frantsesa ikasgai duela eta %67k frantsesez. Eskolaz kanpo euskara ikasi edo hobetu dutenak %52 dira.
- Gehienak (%76) errazago moldatzen dira frantsesez euskaraz baino.

Euskara **galdu** dutenek, aldiz, honako ezaugarri hauek dituzte:

- Galera handiena (%35) 35 eta 49 urte artekoen artean dago eta txikiena (%5), berriz, 16tik 24 urterako artean.
- %48k euskara izan dute lehen hizkuntza eta %52k, ordea, euskara eta frantsesa.
- Inork ez ditu oinarrizko ikasketak euskaraz egin, baina %30 aritu da eskolaz kanpo euskaraz ikasten edo hobetzen.

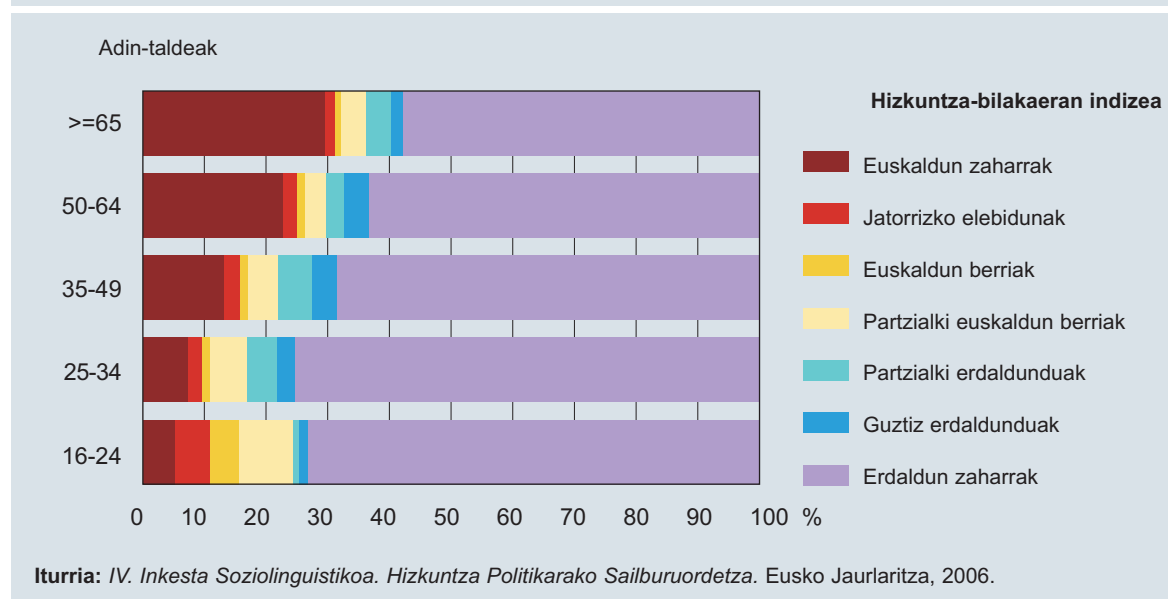
Euskaldun zaharrek lehen hizkuntza euskara izan dute eta gaur egun elebidunak dira. Erdaldun zaharrek, aitzitik, lehen hizkuntza erdara izan dute eta erdaldun elebakarrak izaten jarraitzen dute.

Bi multzo horien bilakaera oso bestelakoa da adinaren arabera. Euskaldun zaharren ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagokoen artean dago (%29,9) eta murriztuz doa nabarmen adinean behera egin ahala eta 16-24 urte artekoen artean %5,6koa besterik ez da.

Erdaldun zaharrekin, ordea, alderantziz gertatzen da. Adinean gora egin ahala, ehunekoa murriztuz doa etengabe 25 urtetik gorakoen artean. Salbuespen bakarra gazteenen artean dugu. Izan ere, 16 eta 24 urte dituztenen arteko erdaldun zaharren proportzioa aurreko adin multzoarena baino apur bat txikiagoa da, %74,6tik %72,9ra jaisten da. Horrek hemendik aurrera euskaldun zaharren proportzioa murriztu eta euskaldun berriena handitu egingo dela adieraz lezake.

Baina, euskaldun berrienarekin batera, hazkunde handia izan duen multzoa jatorrizko elebidunena da. Jatorrizko elebidunek euskara eta frantsesa izan dute lehen hizkuntza eta gaur egun ondo hitz egiten dute euskaraz. 25 urte baino gehiago dituztenen artean jatorrizko elebidunen proportzioa %2 ingurukoa bada ere, 25 urtetik behera ehunekoa hirukoiztu (16 eta 24 urtekoen artean %6) egin da eta adin tarte horretan euskaldun zaharrak baino gehiago dira.

19. irudia. Hizkuntza-bilakaeraren indizea adinaren arabera. Iparralde, 2006 (%)

3. Euskararen erabilera

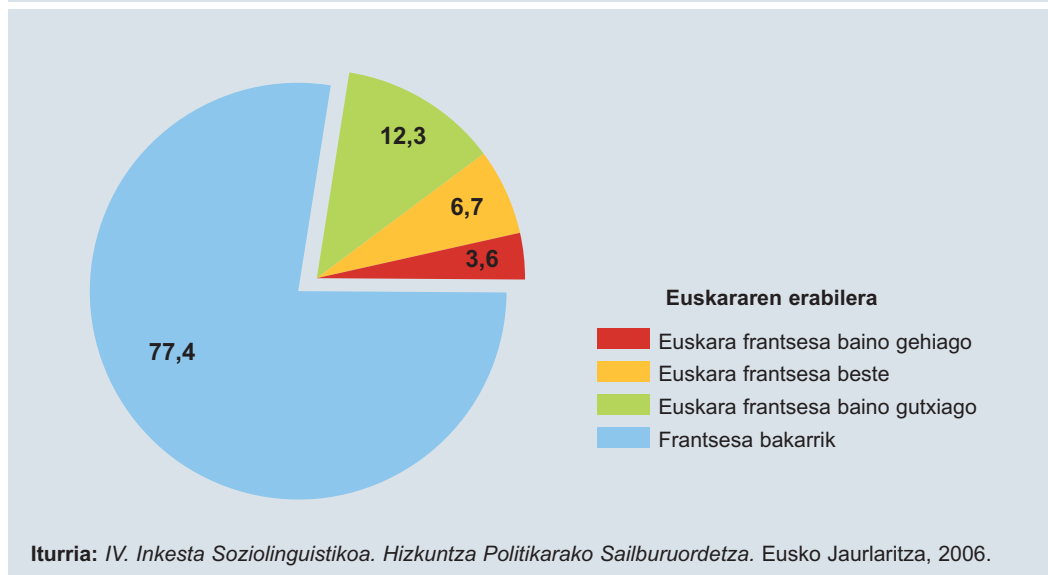
3.1. EUSKARAREN ERABILERAREN TIPOLOGIA

Eremu batzuetan (etxean, familiako kideekin, lagunekin, dendariekin, lanean, eremu formal publikoetan eta pribatuetan) euskararen erabilera nolakoa den jasotzen du inkesta soziolinguistikoak. Beraz, eremu horietako bakoitzean zenbat euskara erabiltzen den badakigu. Baina euskarak gizartean oro har duen erabileraz jabetzeko, 2001ean indize bat eratu zuen Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza: indize horri euskararen erabileraren tipologia izena jarri zitzaion.

Euskararen erabilera neurtzeko tipologiak honako eremu hauek ditu kontuan: etxea, lagunartea eta eremu formala. Eremu formalak lau azpi-eremu hartzen ditu bere baitan: osasun- eta udal-zerbitzuak, esparru publikoan, eta auzoko dendak eta finantza entitateak (bankuak eta kutzak), esparru pribatuan.

Erabileraren tipologia inkesta soziolinguistikoak aztergai duen unibertso osoari, hau da, 16 urte edo gehiagoko biztanleriari aplikatu zaio, 230.200 laguni hain zuzen.

20. irudia. Euskararen erabilera. Iparraldea, 2006 (%)

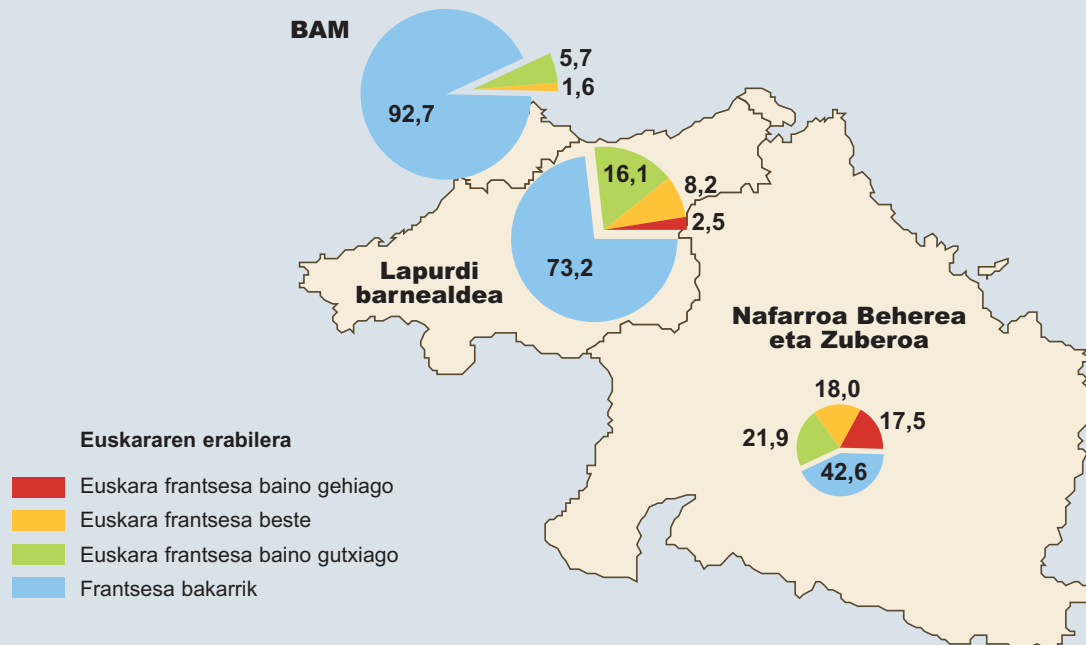
Erabileraren tipologiaren arabera, Iparraldeko biztanleen %10,3k euskara frantsesa beste (%6,7) edo gehiago (%3,6) erabiltzen du eguneroko jardunean, %12,3k frantsesa erabiltzen du nagusiki eta %77,4k ez du euskararik erabiltzen.

Alde handiak daude eskualde batetik bestera erabilerari buruzko emaitzetan. Izan ere, euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen dutenak %1,6 dira BAMen, %10,7 Lapurdi barnealdean eta %35,5 Nafarroa Beherean eta Zuberoan.

Horiekin batera, euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen dutenena ere talde esanguratsua da hiru eskualdeetan: %5,7 BAMen, %16,1 Lapurdi barnealdean eta %21,9 Nafarroa Beherean eta Zuberoan.

Aurreko emaitzen arabera, ikus daiteke frantses hutsean mintzatzen direnen ehunekoan ere alde handiak daudela eskualde batetik bestera. BAMen, adibidez, frantses hutsean hitz egiten dutenak %92,7 dira, %73,2 Lapurdi barnealdean eta %42,6 Nafarroa Beherean eta Zuberoan, hau da, biztanleen erdia baino gutxiago.

21. irudia. Euskararen erabilera eskualdearen arabera. Iparralde, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina eskualde bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Euskararen erabilerari buruzko datuak gune soziolinguistikoaren arabera aztertuz gero, aldeak eskualdeka baino nabarmen handiagoak direla konturatuko gara.

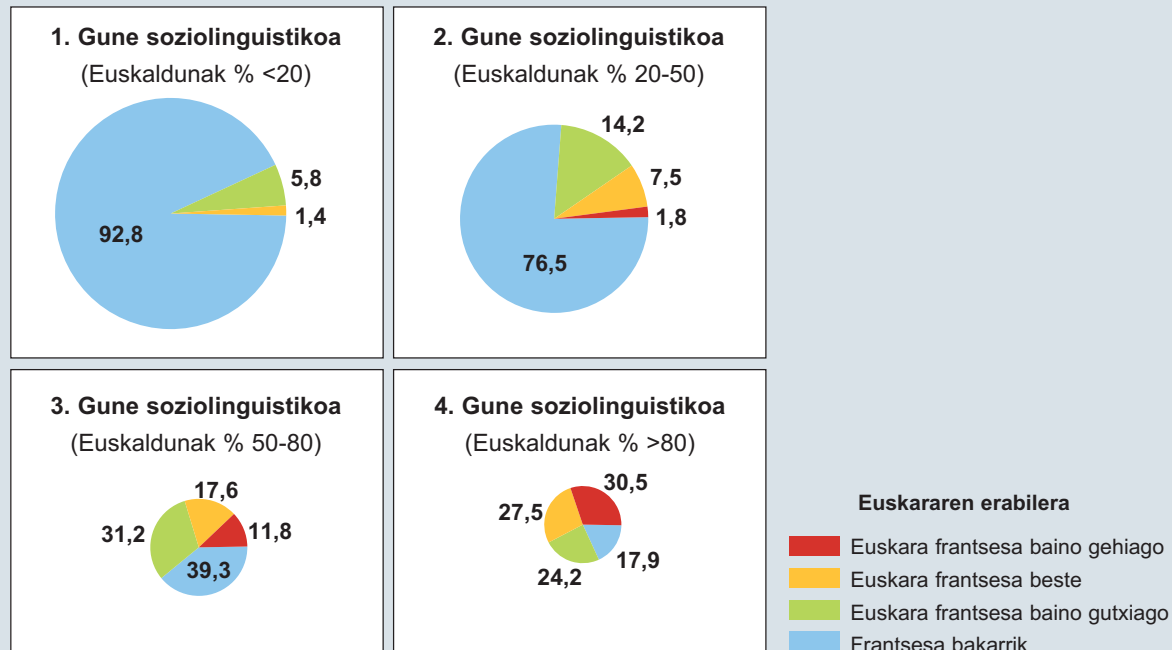
Euskaldunak %20 baino gutxiago diren guneetan, lehen gune soziolinguistikoan hain zuzen, %1,4k soilik egiten du euskaraz frantsesez beste edo gehiago. Bestalde, %5,8k euskaraz frantsesez baino gutxiago egiten du. Azkenik, gune soziolinguistiko honetan, %92,8, hamarretik bederatzik baino gehiago hain zuzen, frantses hutsean mintzatzen dira.

Bigarren gune soziolinguistikoan (euskaldunak %20 eta %50 bitartean) euskaraz frantsesez beste edo gehiago egiten dutenak %9,3 dira, eta euskaraz frantsesez baino gutxiago %14,2. Bigarren gune honetan ere frantsesa da gehien erabiltzen den hizkuntza: lau lagunetik hiruk (%76,5).

Hirugarren gune soziolinguistikoan (euskaldunak %50 eta %80 bitartean), bizilagunen %11,8k euskara erabiltzen du nagusiki eta %17,6k euskara frantsesa bezainbat. Heren batek, %31,2k hain zuzen, euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen du. Azkenik, %39,3k ez du euskararik erabiltzen. Hortaz, hirugarren guneko biztanleen %60k euskara erabiltzen du neurri batean edo bestean.

Laugarren gune soziolinguistikoan (euskaldunak >%80) biztanleen %30,5ek euskara erabiltzen du nagusiki, %27,5ek euskara frantsesa beste, eta %24,2k euskaraz egin arren, frantsesa baino gutxiago erabiltzen du. Azkenik, laugarren guneko %17,9 frantses hutsean mintzatzen da.

Gune soziolinguistikoaren araberrako emaitzei benetako neurria hartzeko, lagungarria da gune bakoitzeko biztanleek Iparraldeko biztanleria osoarekiko duten pisuaz jabetzea. Izan ere, lehen gunean Iparraldeko biztanleen %48,8 (ia biztanleen erdia) bizi da, bigarren gunean %35,5 (biztanleen herena baino gehiago), hirugarren gunean %10 eta laugarrenean %5,6.

22. irudia. Euskararen erabilera gune soziolinguistikoaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Oharra: zirkuluen tamaina gune bakoitzeko biztanleriaren arabera da.

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

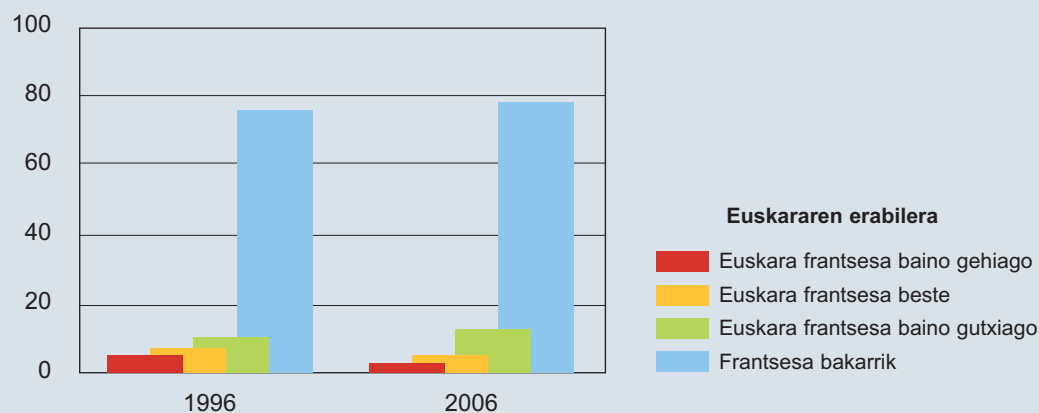
Azken 10 urteotako bilakaera aztertuz gero, azpimarratzekoa da behera egin duela ia hiru puntuz euskaraz frantsesez beste edo gehiago egiten dutenen ehunekoak.

Duela hamar urte, 1996an alegia, Iparraldeko biztanleen %13k euskara frantsesa beste (%7,6) edo gehiago (%5,4) erabiltzen zuten. Orain, aldiz, %10,3k erabiltzen dute euskara frantsesa beste (%6,7) edo gehiago (%3,6).

Bestalde, alde handiz, multzorik handiena frantses hutsean mintzatzen direnek osatzen dute orain ere, eta ia ez da aldaketarik izan ehunekoan.

Hona hemen datuak zehatzago: %76,9 ziren 1996an eta %77,4 dira orain. Datu horien arabera, ikus daiteke ez dela ia aldatu frantsesez soilik egiten dutenen ehunekoak.

23. irudia. Euskararen erabileraren bilakaera. Iparraldea, 1996-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Horrezaz gain, euskarak lan-munduan duen presentziak euskararen erabileraren indizeari nola eragiten dion jakin nahi izan dugu. Horretarako, euskararen erabileraren tipologia laneko erabilerarekin osatu dugu.

Baina erabileraren tipologia osatu hori ezin zaio unibertso osoari aplikatu, lan egiten dutenei baizik. Hortaz, 16 urte edo gehiagoko landunei buruz ari gara oraingoan: 112.600 lagun, unibertso osoaren %48,9.

Datuei begiraturaz gero, ikus daiteke laneko erabileraren eragina argia dela indizean. Izan ere, hizkuntzaren erabilera lanean aztertzen denean, euskararen erabilerak behera egiten du Iparraldean. Lanean ari direnen artean erabilpena txikiagoa da euskara frantsesa baino gehiago erabiltzen dutenen artean (%1,7 vs %3,6), euskara frantsesa beste hitz egiten dutenen artean (%5,4 vs %6,7) eta baita euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen dutenen artean ere (%11,2 vs %12,3). Horren ondorioz, gehiago dira frantses hutsean mintzatzen direnak (%81,7 vs %77,4).

Joera hori, oro har, eskualde, guneta eta, adin-talde guztietan ematen da.

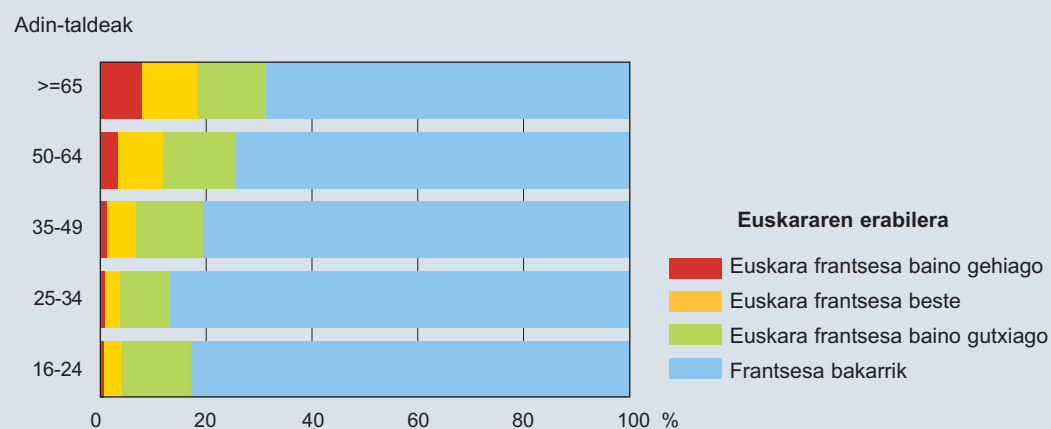
3.2. EUSKARAREN ERABILERAREN TIPOLOGIA ADINAREN ARABERA

Euskara frantsesa beste (%10,2) edo gehiago (%8,3) erabiltzen dutenen ehunekorik handiena 65 urte edo gehiagokoek dute, %18,5 baitira. Ondoren, adinean behera egin ahala, erabilerak ere behera egiten du gazteenen adin tartera iritsi arte. 16 eta 24 urte arteko gazteek aurreko adin multzokoek baino apur bat erabilerera hobia dute.

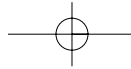
Azpimarratzekoa da, bestalde, adin tarte guztietan, 25 eta 34 urtekoen artean izan ezik, %12tik gora direla euskara erabili arren, frantsesa gehiago erabiltzen dutenak. Era berean, 16 eta 24 urte arteko gazteen ia %13k euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen du.

Adin-talde guztietan erabat nagusi da frantsesaren erabilera (%77,4 batez beste). Dena dela, adinduenak dira eguneroko jardunean euskara gehien erabiltzen dutenak

24. irudia. Euskararen erabilera adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

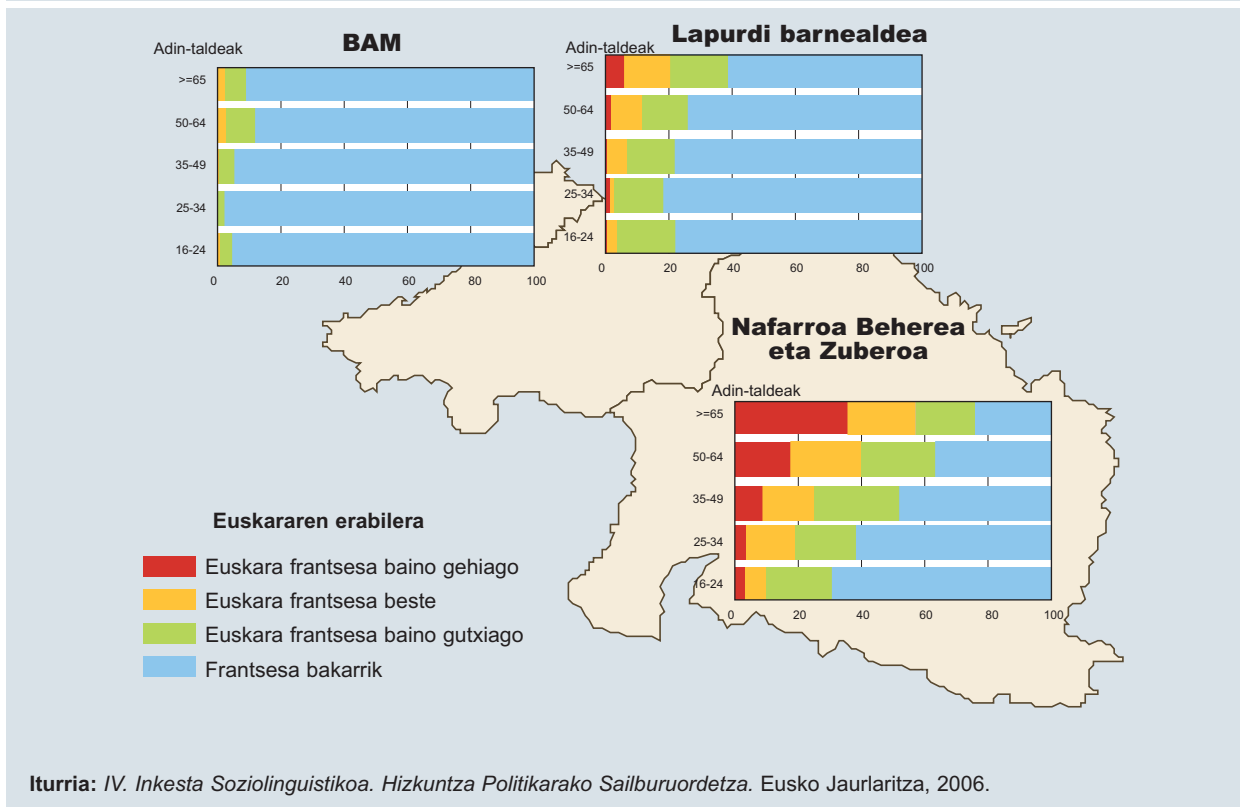

Euskararen erabilerari buruz azaldu berri diren tendentziak ez dira berdinak hiru eskualdeetan. Nagusiki euskara edo euskara frantsesa beste erabiltzen dutenengan erreparatzen badugu, Lapurdi barnealdean eta Nafarroa Beherean eta Zuberoan 65 urte edo gehiagokoak dira erabilera-ehunekorik handiena dutenak.

Erdara hutsean mintzatzen direnen ehunekoak gora egiten du adinak behera egin ahala, 16-24 urte artekoen artera iritsi arte. BAMen eta Lapurdi barnealdean antzematen da joera aldaketa. Adin-talde guztietan frantses hutsean mintzatzen direnen ehunekorik handiena BAMek du (%94,6 batez beste). Lapurdi barnealdean frantses hutsean hitz egiten dute %81,4k 25-34 urte artekoen artean, eta %76,6k, aldiz, 16-24 urte artekoen artean.

Nafarroa Beherea eta Zuberoa frantses hutsean mintzatzen diren ehunekorik txikiena dutenak (%42,6) izan arren, ez da joera aldaketarik egon. Hortaz, frantses hutsean mintzatzen direnen ehunekoak gora egiten du adinean behera egin ahala, baita 16-24 urte artekoen artean ere (%69 inguru).

25. irudia. Euskararen erabilera eskualdearen eta adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Azken 10 urteotako bilakaera aztertuz gero, ikus daiteke euskara gutxiago erabiltzen dela gaur egun 1996an baino, 50 urtetik aurrerakoan artean batik bat.

Horrela, duela 10 urte, 50 eta 64 urte arteko %20,2k euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen zuen. Gaur egun, aldiz, %12,1ek erabiltzen du euskara frantsesa beste edo gehiago.

65 urte edo gehiagokoen artean ere antzeko beherakada izan da. Euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen zuten %25,3k 1996an eta %18,5ek egun.

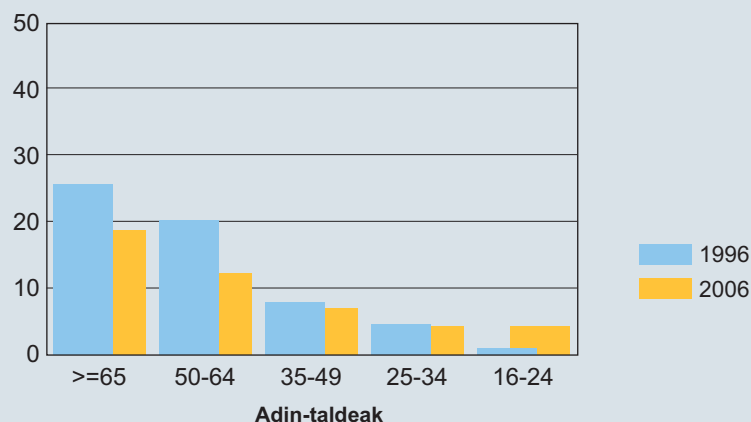
Bestalde, euskararen erabilera egonkortu egin da 50 urtetik beherakoan artean azken hamar urteotan. Aldeak txikiak dira orain dela hamar urteko inkesta eta oraingoa kontuan hartzen baditugu, 25 eta 49 urte artekoan artean.

16 eta 24 urtekoan artean, ordea, aldaketa txiki bat izan da. Izan ere, oraingo inkestaren arabera, 16 eta 24 urte arteko gazteek (%16,9) orain dela hamar urtekoek (%14,3) baino gehiago erabiltzen dute euskara neurri batean edo bestean.

Beraz, azken 10 urteotako bilakaeraren azterketetatik bi ondorio atera daitezke:

- Batetik, gaur egun 1996an baino gutxiago erabiltzen dela euskara batez ere 50 urtetik gorakoan artean. Dena dela, joera-aldaketa gertatu da adin horretatik beherakoan artean, erabilera egonkortu egin baita.
- Bestetik, duela 10 urte zaharrenak ziren gehien erabiltzen zutenak, eta 50 urtetik beherakoan artean nabarmen jaisten zen euskara erabiltzen zutenen proportzioa eta jaitsierak ez zuen etenik. Gaur egun, gazteenetan, hau da, 16 eta 24 urte artekoetan, eta 25-34 urte artekoan euskararen erabilpena oso antzekoa da. Beraz, esan daiteke joera hori eten egin dela.

26. irudia. Euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen dutenen bilakaera adinaren arabera. Iparraldea, 1996-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

3.3. EUSKARAREN ERABILERA ELEBIDUNEN ARTEAN

Elebidunen erdiak baino gehiagok euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen du (%41) edo frantsesa soilik (%13,7)

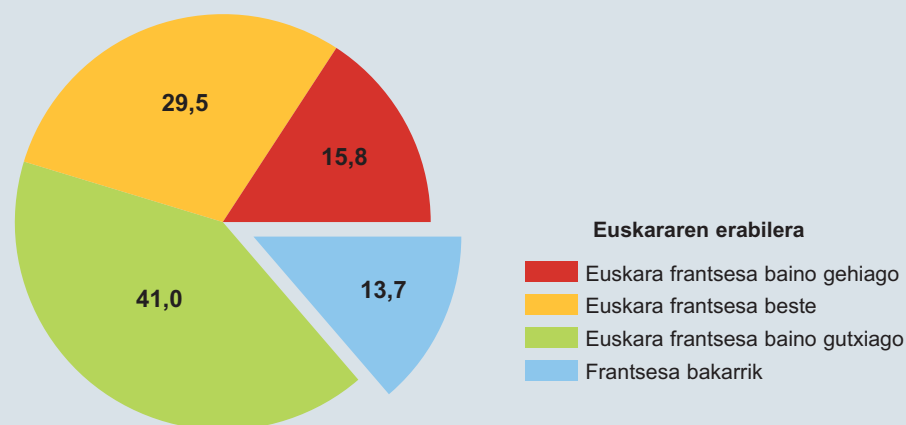
Orain arte, erabilera gizarte osoa kontuan hartuta aztertu dugu. Jarraian euskararen erabilerari buruzko azterketa elebidunak bakarrik kontuan hartuta egingo dugu.

Iparraldean 16 urte edo gehiagoko elebidunak 51.800 dira, unibertso osoaren %22,5. Horietako %25 euskal elebidunak dira, %51 elebidun orekatuak eta %25 erdal elebidunak. Adinari dagokionez, elebidunen %37 edadetuak dira (≥ 65 urte), %47 helduak dira (35 eta 64

urte) eta %17 gazteak (35 urte baino gutxiago dituzte). Eta lehen hizkuntzari dagokionez, gehienak (%81) euskaldun zaharrak dira, %11 jatorrizko elebidunak eta %8 euskaldun berriak.

Elebidunen %45,3k euskara frantsesa beste (%29,5) edo gehiago (%15,8) erabiltzen dute. Elebidunen %41ek euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen dute, eta %13,7k ez dute euskararik erabiltzen.

27. irudia. Elebidunen euskararen erabilera. Iparraldea, 2006 (%)

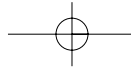

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

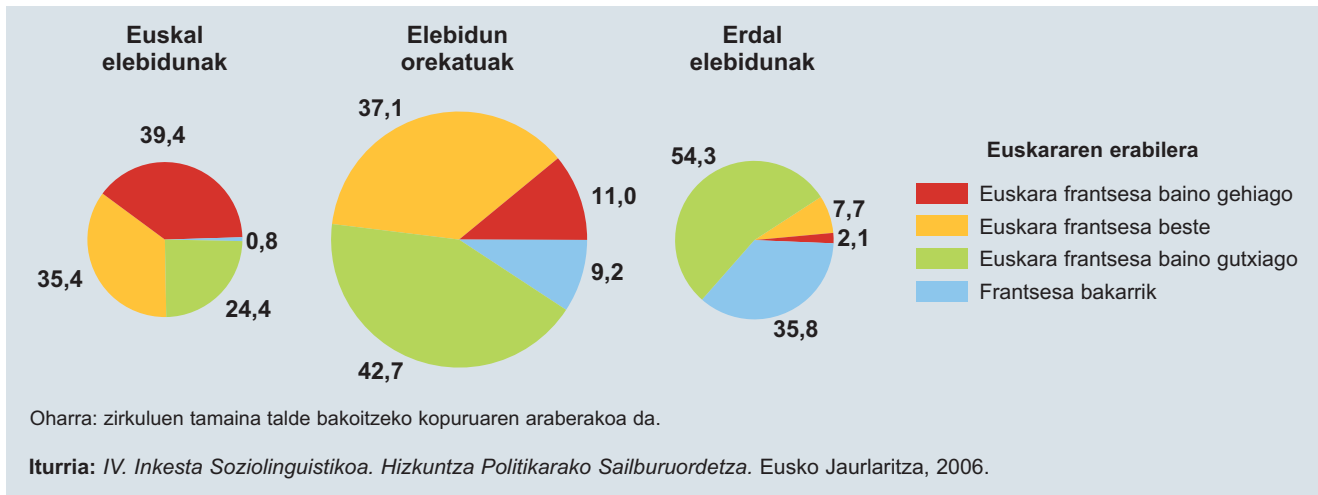
Euskara gehien erabiltzen dutenak euskal elebidunak dira. Horietako %39,4k euskara erabiltzen dute nagusiki eguneroko bizimoduan eta %35,4k frantsesa beste erabiltzen dute euskara.

Elebidun orekatuen artean euskara frantsesa baino gehiago erabiltzen dutenak %11 dira, eta %37,1 euskaraz frantsesez beste hitz egiten dutenak. %42,7k, aldiz, euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen dute. Azkenik, %9,2k ez dute euskararik erabiltzen.

Azkenik, erdal elebidunak dira euskara gutxien erabiltzen dutenak. Izan ere, %2,1ek euskara frantsesa baino gehiago erabiltzen dute eta %7,7k euskara frantsesa beste. Erdal elebidun gehienek (%54,3) frantsesa baino gutxiago erabiltzen dute euskara eguneroko bizimoduan. Erdal elebidunen %35,8k ez du euskararik erabiltzen.

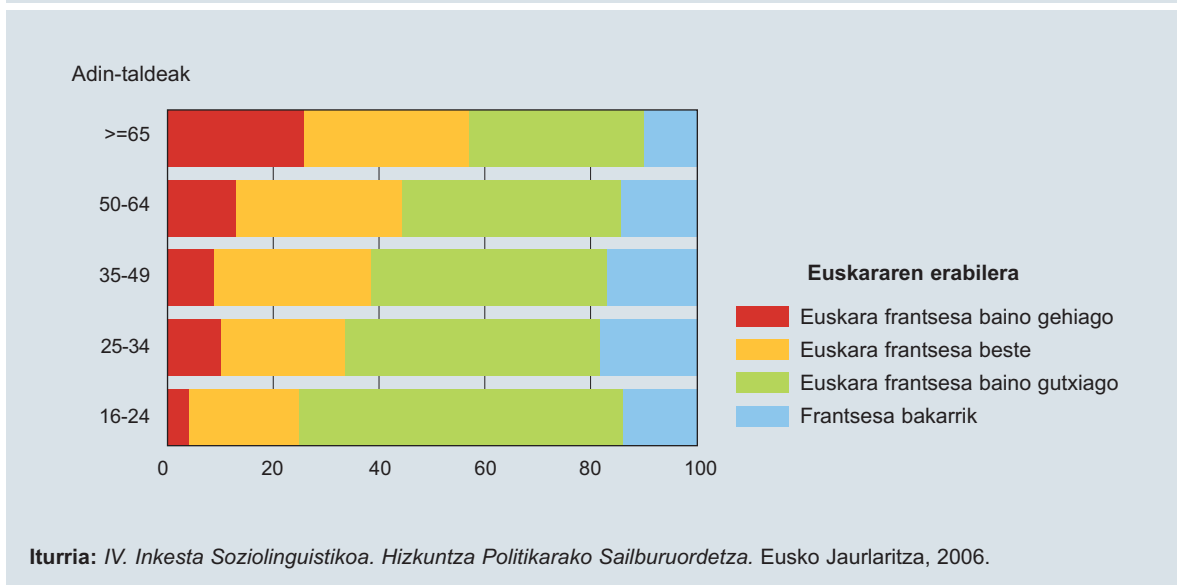

28. irudia. Elebidunen euskararen erabilera elebitasun-motaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

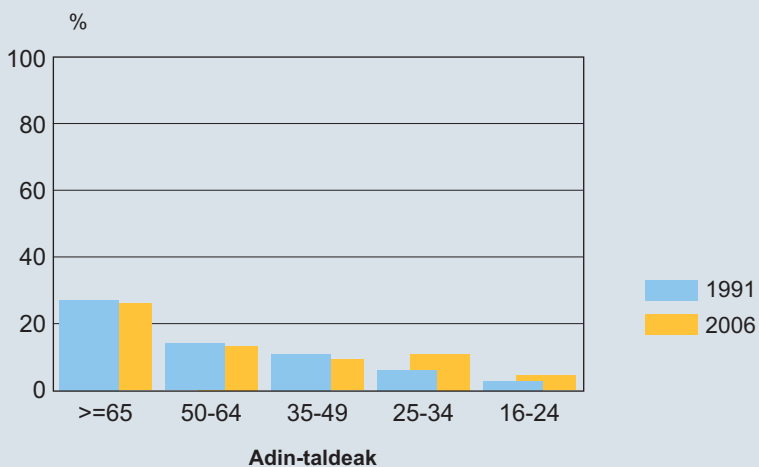
Adinari dagokionez, 65 urte edo gehiagoko elebidunen erdiak baino gehiagok (%56,8) euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen du. Adinean behera egin ahala, ordea, euskara frantsesa beste edo gehiago egiten dutenak gutxituz doaz eta gehituz euskara frantsesa baino gutxiago erabiltzen dutenak edo euskararik erabiltzen ez dutenak.

29. irudia. Elebidunen euskararen erabilera adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Elebidunek euskararen erabileran izan duten bilakaerari erreparatuz, ikus daiteke azken 15 urteotan ez dela aldaketa handirik izan. 1991 eta 2006ko datuak alderatuz, hamabost urte horietan euskararen erabilera mantendu egin da adin-tarte guztietan oro har, familian, lagunartean, eremu formaletan (bankua, udala, osasun zerbitzuak) eta lanean. Dena dela, gazteenen artean (16-24 eta 25-34 urte) orain duela hamabost urte baino zertxobait gehiago dira euskaraz frantsesez baino gehiago egiten dutenak.

30. irudia. Euskara frantsesa baino gehiago erabiltzen duten elebidunen bilakaera adinaren arabera. Iparraldea, 1991-2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

3.4. EUSKARAREN ERABILERAN ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK

Harreman-sareko euskaldunen dentsitatea eta erraztasuna dira euskararen erabileran eragiten duten faktore nagusiak

Erabilerari buruz egin ditugun azterketek behin eta berriro erakusten digute erabileran eragiten duten faktore nagusiak bi direla:

- hiztunaren harreman-sareko euskaldunen dentsitatea, eta
- hiztunak hizkuntza batean eta bestean jarduteko duen erraztasuna.

Bi faktore horiek erabilera-eremu nagusietan zenbateraino eragiten duten zehatz-mehatz jakiteko, korrelazioak aztertuko ditugu jarraian. Korrelazioak bi aldagairen arteko harremana zehazten du, eta 0 eta 1 arteko zenbaki baten bidez adierazten da.

Euskararen erabileraren eta harreman-sareko dentsitatearen arteko korrelazioa 0,74 da etxeko erabileran, 0,73 lagunartekoan eta 0,84 lanekoan. Korrelazioak oso handiak dira erabilera-eremu guztietan, eta harreman-sareko euskaldunen dentsitatea da faktore nagusia, batez ere laneko erabileran.

Harreman-sarearen eraginaz jabetzeko, emaitzak arestian ere aipaturiko gune soziolinguistikoaren arabera aztertuko ditugu. Lehenengo gune soziolinguistikoan (euskaldunak %20 baino gutxiago dira) euskara frantsesa beste edo gehiago hitz egiten dutenak %1,4 dira. Bigarrenean (%20-%50) erabilerak pixka bat gora egiten du, %9,3 alegia. Hirugarren gunean (%50-%80) igoera handiagoa antzematen da. Izan ere, gune horretako biztanleen %39,4 euskaraz frantsesez beste edo gehiago mintzatzen da. Laugarren gunean (>%80), ordea, erdiak baino gehiagok, %58k hain zuzen, euskaraz frantsesez beste edo gehiago egiten dute eguneroko jardunean.

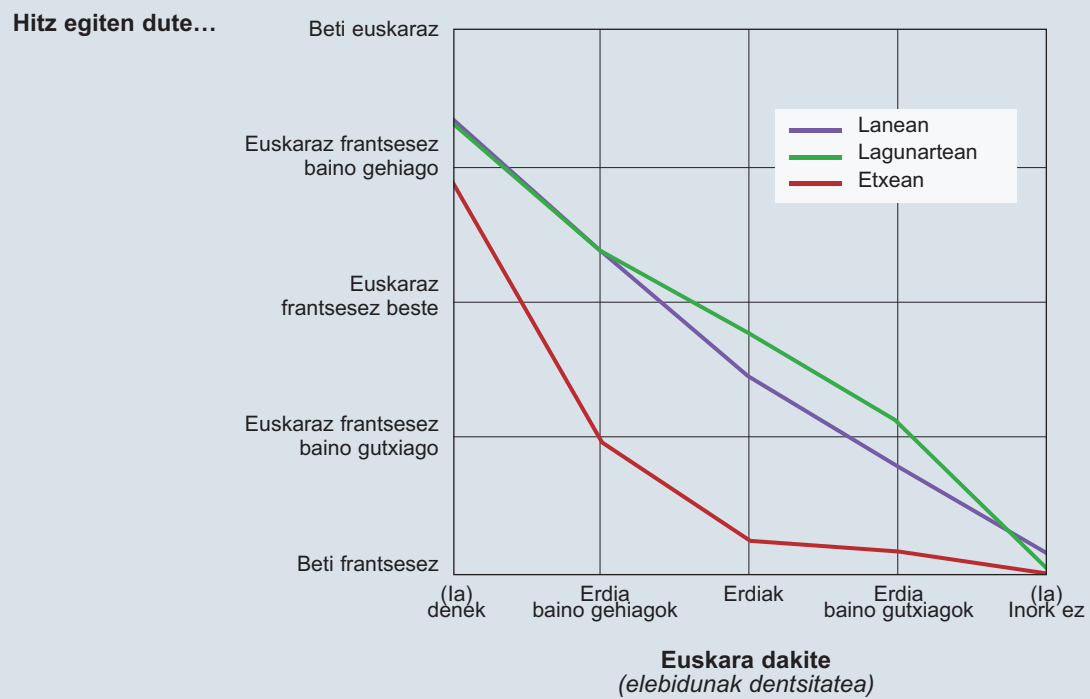
Ehuneko horiek ikusita, esan daiteke zenbat eta gune euskaldunagoa izan, euskarak are eta erabilera handiagoa izan arren, Iparraldean ez dela erabateko jauririk gertatzen euskararen erabileran, eta frantsesak ere erabilera handia duela gune euskaldunenetan.

Bestalde, euskararen erabileraren eta euskaraz hitz egiteko erraztasunaren arteko korrelazioa 0,53 da etxeko erabileran, 0,47 lagunartekoan eta 0,23 lanean. Hortaz, esan daiteke euskaraz errazago hitz egiten duten elebidunek, hau da eus-

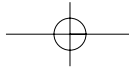
kal elebidunek, nagusiki euskara erabiltzen dutela etxean eta lagunartean, baina gutxiago lanean. Elebidun orekatuak, aldiz, hizkuntza biak neurri bertsuan erabiltzen ditu hiru eremu horietan. Azkenik, erdal elebidunak gehienbat frantsesa erabiltzen du eremu guztietan.

Beste faktore batzuek, adinak (0,21eko korrelazioa) edo euskararekiko jarrerak (0,11ko korrelazioa) adibidez, eragina dute euskararen erabileran, baina harreman-sareak eta erraztasunak baino askoz txikiagoa. Gainera, harreman-sarearen eta erraztasunaren baldintzak bertsuak direnean, euskararen erabileran ia ez dago aldaketarik adinaren edo jarreraren eraginez.

31. irudia. Euskararen erabilera harreman-sareko elebidunen dentsitatearen arabera. Iparraldea, 2006

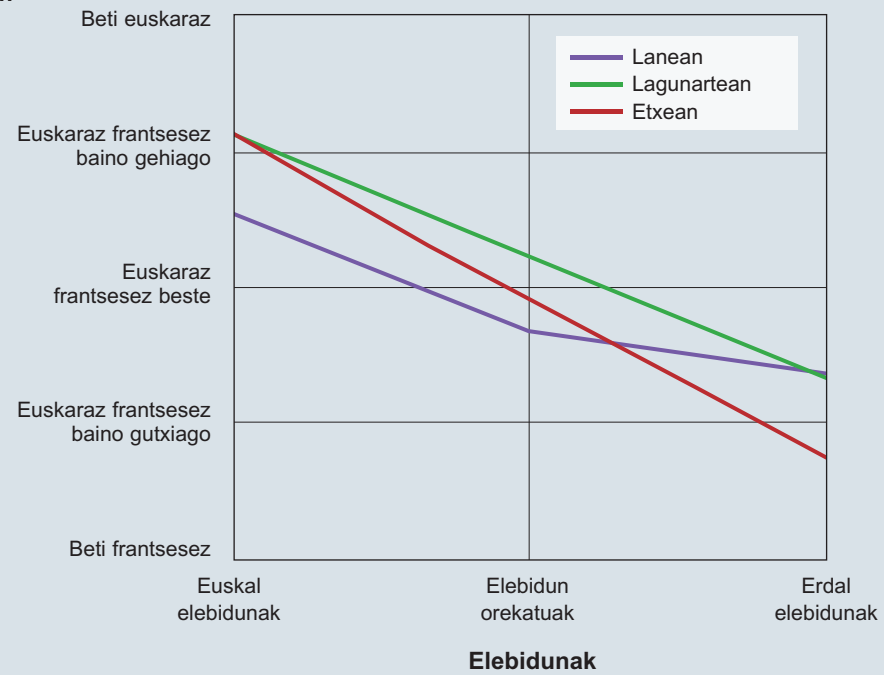

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

32. irudia. Euskararen erabilera elebidunen tipologiaen arabera. Iparraldea, 2006

Hitz egiten dute...

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

4. Euskararen erabilera eremuka

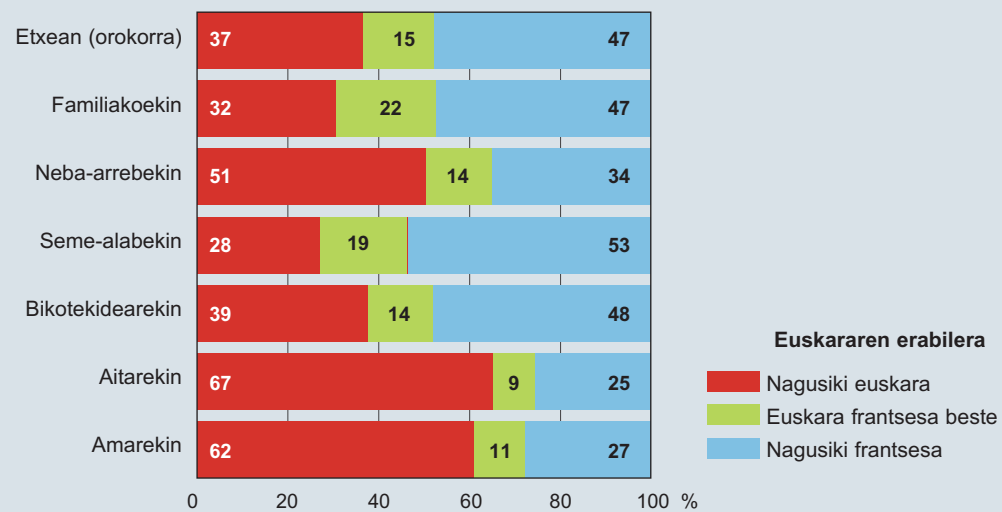
4.1. EUSKARAREN ERABILERA ETXEAN

16 urte edo gehiagoko biztanle guztiak kontuan hartzen baldin baditugu, %9k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute eta %4k euskaraz frantsesez bezainbeste.

Elebidunen artean %37k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute etxean eta %15ek euskaraz frantsesez beste.

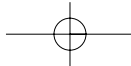
Elebidunek etxean euskara gehiago erabiltzen dute gurasoekin, neba-arrebeekin, bikotekidearekin eta seme-alabekin baino

33. irudia. Elebidunen euskararen erabilera etxean. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Etxean bikotekidearekin %57k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute elebidunek, bikotekideak euskaraz dakienean. %22k, ordea, nagusiki edo beti frantsesez egiten dute bikotekidearekin, nahiz eta bikotea euskalduna izan.

Seme-alabei dagokienez, guztiek edo ia guztiek euskaraz dakitenean, %55ek beti edo nagusiki euskaraz egiten dute. %13k frantsesa edo frantsesa gehiago erabiltzen dute seme-alabekin.

Iparraldeko elebidunen %62k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute amarekin eta %67k aitarekin.

Etxean euskara gehien amarekin eta aitarekin erabiltzen dute batez ere 35 urtetik aurrerakoek. Zenbat eta urte gehiago izan, orduan eta erabilera handiagoa dute. Esate baterako, 50 eta 64 urte artekoen artean %77k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute amarekin eta %85ek aitarekin.

Neba-arrebei dagokienez, elebidunen %51k erabiltzen dute beti edo nagusiki euskara.

Familiako gainerako ahaideekin gurasoekin eta neba-arrebekin baino gutxiago erabiltzen dute euskara, %32k hain zuzen.

Eskualde geografikoari dagokionez, Nafarroa Beherean eta Zuberoan erabiltzen dute gehien. Izan ere, ia erdiek (%49) beti edo nagusiki euskaraz egiten dute. Gutxien BAMen erabiltzen dute (%18). Lapurdi barnealdean, ordea, %35ek esaten dute beti euskaraz edo nagusiki euskaraz egiten dutela etxean.

Gune soziolinguistikoari dagokionez, 4. guneko erdiek baino gehiagok (%54) beti edo nagusiki euskaraz egiten dute. Baina zenbat eta gune erdaldunagoan bizi, erabilerak etxean nabarmen egiten du behera. Lehenengo gunean, aldiz, %18 dira euskaraz beti edo nagusiki egiten dutenak.

Adinari dagokionez, erabilera handiena 65 urte edo gehiagokoek dute %58k beti edo nagusiki euskaraz egiten baitute etxean. Gainerako adin-tarteetan txikiagoa da erabilera, esate baterako, %31koa da 50 eta 64 urte artekoen artean, %28koa 35etik 49ra artekoen artean eta %26koa 16 eta 34urte artekoen artean.

11. taula. Elebidunen euskararen erabilera etxean adinaren arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Euskararen erabilera	Adin-taldeak			
	>=65	50-64	35-49	16-34
(la) Beti euskara	49	25	15	20
Euskara frantsesa baino gehiago	9	6	13	6
Euskara frantsesa beste	15	12	18	18
Euskara frantsesa baino gutxiago	5	19	31	32
(la) Beti frantsesa	22	39	24	25

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Kontuan izan behar da euskararen erabilera etxean nabarmen igotzen dela euskaraz etxean denek edo ia denek dakitenean eta, alderantziz, izugarri jaitsi erdiek edo erdiek baino gutxiagok dakitenean. Horren arabera, denek edo ia denek dakitenean %52k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute.

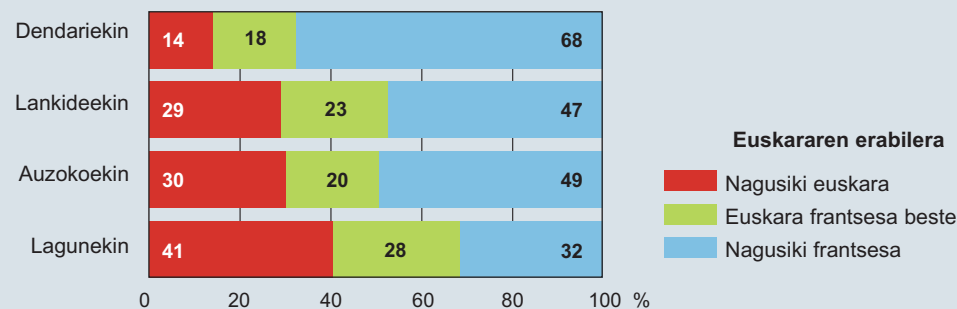
Familian beti euskaraz edo euskaraz gehiago egiten dutenen %77 euskal elebidunak dira. Oso gutxi dira, aldiz, beti euskara (%3) edo euskara gehiago (%2) erabiltzen duten erdal elebidunak.

Lehen hizkuntza euskara izan dutenen %43k erabiltzen dute beti euskara edo nagusiki etxean. %42k, ordea, frantsesa gehiago edo beti frantsesa erabiltzen dute etxean.

4.2. EUSKARAREN ERABILERA GERTUKO KOMUNITATEAN

Gertuko komunitatearen barruan sartzen dira lagunak, auzokideak, lankideak eta dendetako saltzaileak. Erabilera eremu horietatik euskara gehien lagunaren artean erabiltzen da eta gutxien dendetan. Etxean bezala, gertuko komunitatea osatzen duten eremuetan erabilera handiena 65 urte edo gehiagokoek dute, lan-eremuan izan ezik, adin tarte horretako ia guztiak jubilatuta baitaude.

Lagunekin elebidunen %41ek beti edo nagusiki euskaraz egiten dute

34. irudia. Elebidunen euskararen erabilera gertuko komunitatean. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Datuak zehazte aldera, 16 urte edo gehiagoko biztanle guztiak kontuan hartuz, lagunekin %10ek beti edo nagusiki euskaraz egiten dute eta %8k euskaraz frantsesez bezainbeste.

Auzokideekin, %7k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute, eta %6k euskaraz frantsesez bezainbeste.

Lankideekin jaitsi egiten da erabilera. %5ek beti edo nagusiki euskaraz egiten dute, eta %6k euskaraz frantsesez bezainbeste.

Dendetan are txikiagoa da erabilera, %3k egiten dute beti edo nagusiki euskaraz eta %4k euskaraz frantsesez bezainbeste.

Elebidunen artean, lagunekin %41ek beti edo nagusiki euskara erabiltzen dute eta %28k euskaraz frantsesez bezainbeste. Gainera, lagunetatik denek edo ia denek euskaraz dakitenean %80k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute elkarren artean. Erdiek baino gehiagok dakitenean ere %52k beti edo nagusiki euskaraz egiten dute.

Auzokideekin elebidunen %30ek egiten dute beti edo nagusiki euskaraz eta %20k euskaraz frantsesez bezainbeste. Lankideekin, aldiz, %29k egiten dute beti edo nagusiki euskaraz eta %23k euskaraz frantsesez beste.

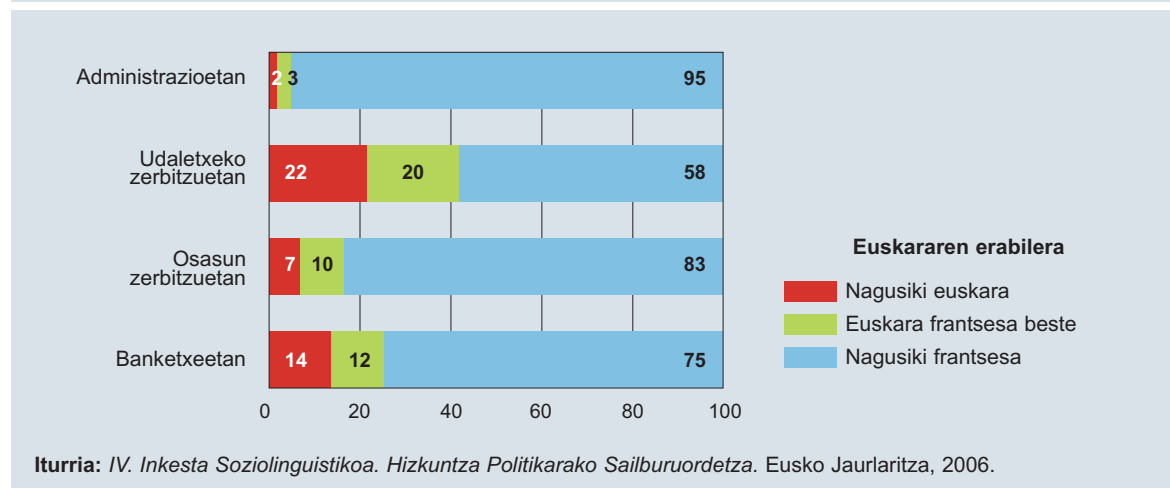
Azkenik, dendetan proportzioa erdira jaisten da, elebidunen %14k erabiltzen baitute beti edo nagusiki euskara eta %18k euskara frantsesa bezainbeste.

4.3. EUSKARAREN ERABILERA EREMU FORMALEAN

Eremurik formalenak banku edo kutxak, osasun zerbitzuak, udaletxeko zerbitzuak eta administrazio publikoa osatzen dituzte. Eremu horietatik euskara gehien udaletxeko zerbitzuetan eta banku edo kutxetan erabiltzen dute elebidunek Iparraldean. Osasun zerbitzuetan eta administrazio publikoan oso erabilpen txikia du euskarak.

Eremurik formalenen artean udaletxeko zerbitzuetan erabiltzen da euskara gehien, elebidunen %22k euskara erabiltzen baitute beti edo nagusiki

35. irudia. Elebidunen euskararen erabilera eremu formalean. Iparraldea, 2006 (%)

16 urte edo gehiagoko biztanle guztiak kontuan hartuz, udal zerbitzuetan %5ek erabiltzen dute euskara beti edo nagusiki eta %5ek, era berean, euskara frantsesa bezainbeste. Banku eta Kutxetan %3k erabiltzen dute euskara beti edo nagusiki eta %3k, halaber, euskara frantsesa beste.

Osasun zerbitzuetan erabilera txikiagoa du euskarak. %2k erabiltzen dute euskara beti edo nagusiki eta %2k, halaber, euskara frantsesa beste. Administrazio publikoari dagokionez, %1ek soilik aitortzen du euskaraz frantsesez beste egiten duela.

Elebidunen unibertsoa kontuan hartuz, udaletxeko zerbitzuetan %22k euskara erabiltzen dute beti edo nagusiki, eta %20k ere euskara frantsesa beste erabiltzen dute. Banku edo kutxetan elebidunen %14k erabiltzen dute euskara beti edo nagusiki, eta %12k euskara frantsesa beste.

Osasun zerbitzuetan elebidunen %7k erabiltzen dute euskara beti edo nagusiki eta %10ek frantsesa beste.

Azkenik, administrazio publikoan oso erabilera urria du euskarak, %2k erabiltzen baitu euskara beti edo nagusiki eta %3k frantsesa beste.

Eremurik formalenetan euskara gehien erabiltzen dutenen ezaugarriak dagokionez, gehienak Nafarroa Beherean eta Zuberoan bizi dira, euskal elebidunak dira eta 65 urte edo gehiago dituzte.

5. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak

Iparraldeko biztanleek normaltasun osoz ikusten dute euskararen presentzia

Iparraldeko 16 urte edo gehiagoko biztanleen %93k uste dute euskaraz eta frantsesez hitz egin beharko litzatekeela etorkizunean. %3k euskara hutsean egin beharko litzatekeela uste dute eta %3k, halaber, frantses hutsean.

Hizkuntzaren aberastasunari dagokionez, biztanleen erdiak baino gehiagok (%56) uste du euskara frantsesa bezain aberatsa dela, eta gutxi dira (%4) kontrakoa uste dutenak.

Gizartean bi hizkuntza egoteak ez du arazorik sortzen biztanleen gehiengo zabal batentzat, %82rentzat hain zuzen, eta arazo iturri izan daiteke %12rentzat.

Bestalde, frantsesa ongi menperatzen ez dutelarik, haur txikiei eskolan euskara irakastea ez dela ona adierazpenarekin ez datoz bat biztanleen %72.

Azkenik, biztanleen gehiengoak interesa erakusten du euskararekiko. Izan ere, biztanleen %83k euskararekiko interesa adierazten dute: %22k handia, %35ek nahiko eta %26k zertxobait. Gainera, Iparraldeko eskualde guztietako biztanleek adierazten dute euskararekiko interesa dutela.

12. taula. Euskararekiko interesa. Iparraldea, 2006 (%)

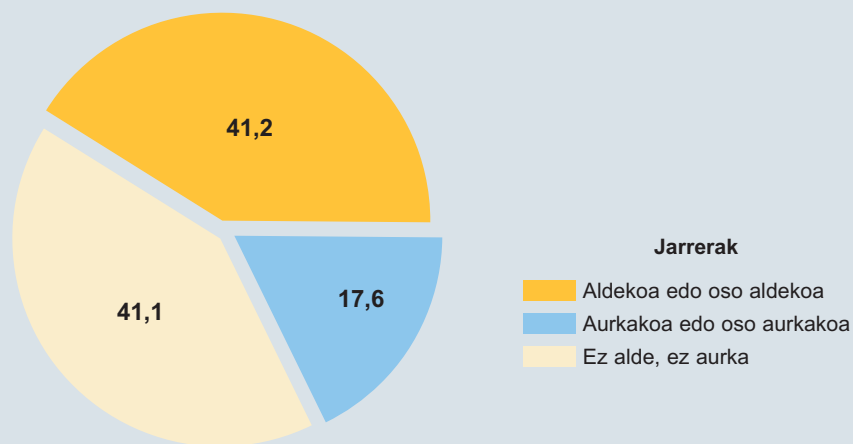
Interesa	Iparraldea	BAM	Lapuri barnealdea	Naf. Beherea eta Zuberoa
Asko	22	16	24	29
Nahiko	35	33	36	34
Zertxobait	26	27	25	25
Gutxi	9	11	8	7
Bat ere ez	7	11	5	3
Ed/Ee	1	2	1	2

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Oro har biztanleen %41,2 euskararen erabilera sustatzearen alde (%31,5) edo oso alde (%9,7) daude. %41,1ek ez dute ez aldeko ez kontrako jarrerarik, %15,1ek aurkako jarrera dute eta %2,5ek oso aurkako.

Iparraldeko biztanleen %41,2 euskararen erabilera sustatzearen alde daude eta %17,6 aurka

36. irudia. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrerak. Iparraldea, 2006 (%)

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritza, 2006.

Hizkuntza-gaitasunari dagokionez, elebidunak dira aldekoenak, %74,7 euskararen erabilera sustatzearen aldeko edo oso aldekoak baitira. Elebidunen %22,5 ez daude ez alde ez aurka, eta %2,8 aurka daude.

Bestalde, elebidun hartzaile gehienak ere euskararen erabilera sustatzearen aldekoak dira (%58,2), %36,9 ez daude ez alde ez aurka eta %4,9 aurka daude.

Erdaldun elebakarretan euskara sustatzearen alde daudenen ehunekoa askoz txikiagoa da, %28,2koa hain zuzen ere. Dena dela, erdaldun elebakar gehienak ez daude ez alde ez aurka (%47,8) eta %24 aurka daude.

13. taula. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera. Iparraldea, 2006 (%)

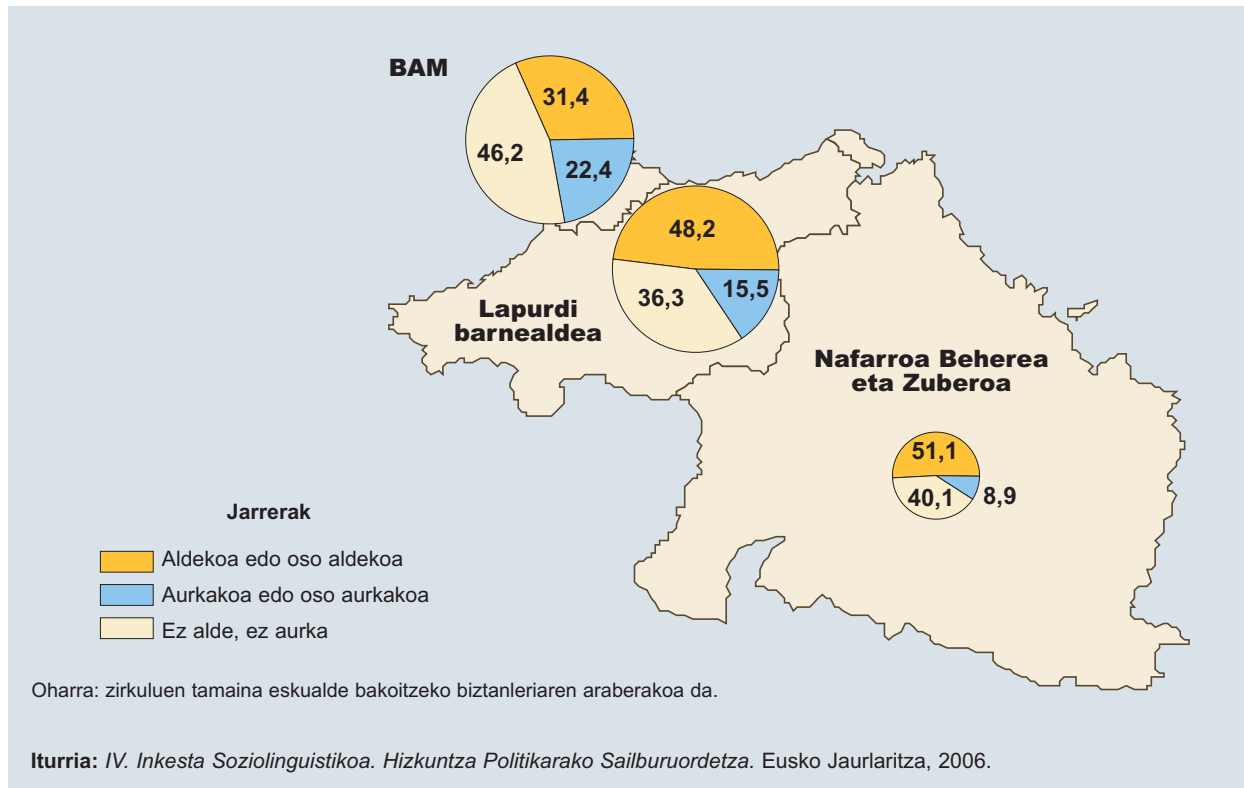
Jarrera	Elebidunak	Elebidun hartzaileak	Erdaldun elebakarrak
Oso aldekoa	26,2	13,6	3,9
Aldekoa	48,5	44,5	24,4
Ez alde ez aurka	22,5	36,9	47,8
Aurkakoa	2,3	4,9	20,6
Oso aurkakoa	0,5		3,4

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaur-larritza, 2006.

Eskualde geografikoari dagokionez, euskara bultzatzeko neurrien aldeko jarrera txikiagoa du BAMEk, nahiz eta gehiago izan alde daudenak (%31,4) aurka (%22,4) daudenak baino. Bestalde, %46,2k ez dute aldeko ez kontrako jarrerarik.

Nafarroa Beherean, Zuberoan eta Lapurdi barnealdean nagusi da aldeko jarrera. Lapurdi barnealdean %48,2 alde daude eta %15,5 aurka. Nafarroa Beherean eta Zuberoan, aldiz, %51,1 alde daude eta %8,9 aurka.

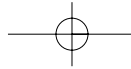
37. irudia. Euskararen erabilera sustatzeari buruzko jarrera, eskualdearen arabera. Iparraldea, 2006 (%)

Euskararen erabilera sustatzearen aldeko neurriak hartzeari buruzko iritzia, ez da askorik aldatu azken hamar urteotan. %42,3 euskararen erabilera sustatzearen alde zeuden 1996an eta %41,2 daude alde 2006ko inkestaren arabera. Hortaz, hiritarren ia erdia alde zegoen orduan eta alde dago orain. Alde edo kontra ez daudenen ehunekoari dagokionez ere antzeko zerbait esan daiteke: %45 ziren 1996an eta %41,1 dira azken inkesta honen arabera. Azkenik kontra daudenen ehunekoak apur bat gora egin du duela hamar urteko inkestarekin konparatuz, baina ehunekorik txikiena zen eta izaten jarraitzen du. %12,7 ziren 1996an eta %17,6 daude euskara sustatzearen aurka 2006ko inkestaren arabera.

Euskararen erabilera sustatzeko neurri zehatzei dagokienez, hiritarrek irakaskuntzan, administrazioan eta hedabideetan euskara sustatzeko neurriak hartzeaz dituzten iritzia eta jarrerak aztertu dira.

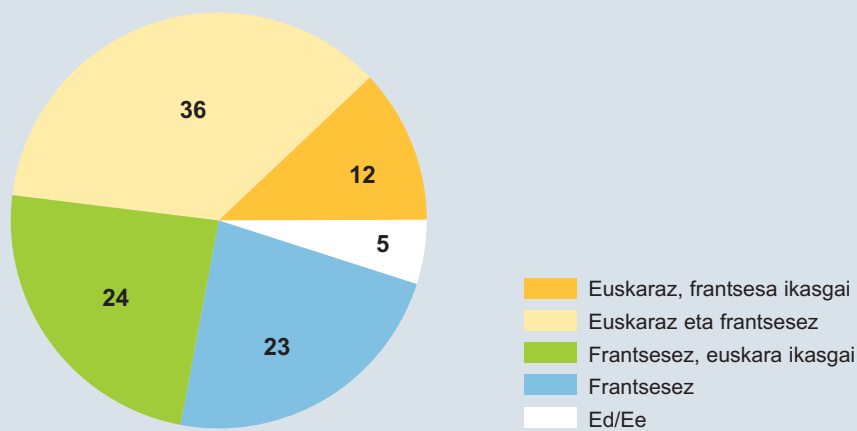
Administrazioa euskalduntzearen aldeko jarrera ere nagusi da. Izan ere, %51k ontzat jotzen dute sartzeko euskara jakin behar izatea. Hala ere, %32k aurkako iritzia dute.

Bestalde, gauza bera gertatzen da hedabideetan euskararen erabilera sustatzeko neurriak hartzeari buruzko jarrerarekin ere. Kasu honetan %51k ontzat jotzen dute irrati eta telebistek saio gehiago izatea eta %17 daude aurka.

Oniritzirik handiena haurren euskalduntzeak dauka. %56k ontzat jotzen du ezinbestekoa dela haur guztiek euskara ikastea eta %23 aurka dago. Irakaskuntzari dagokionez, seme-alabek zein hizkuntzatan ikas dezaten nahi duten galdetu zaie inkestatuei.

38. irudia. Seme-alaben eskolatzeko-hizkuntzari buruzko iritziak. Iparraldea, 2006 (%)

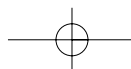

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

14. taula. Seme-alaben eskolatzeko-hizkuntzari buruzko iritziak. Iparraldea, 2006 (%)

	Iparraldea	BAM	Lapuri barnealdea	Naf. Beherea eta Zuberoa
Euskaraz, frantsesa ikasgai	12	10	14	15
Euskaraz eta frantsesez	36	28	40	49
Frantsesez, euskara ikasgai	24	28	20	22
Frantsesez	23	28	22	10
Ed/Ee	5	6	5	4

Iturria: IV. Inkesta Soziolinguistikoa. Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza. Eusko Jaurlaritz, 2006.

Iparraldeko biztanleria osoa kontuan hartuz, oreka da irakaskuntza elebiduna (“euskaraz eta frantsesa ikasgai gisa” edo “euskaraz eta frantsesez”) aukeratzen dutenen eta frantsesa nagusiki erabiltzen duen irakaskuntza hautatzen dutenen artean: %48 irakaskuntza elebidunaren alde eta %47 frantsesa nagusiki erabiltzen duen irakaskuntzaren alde.

Eskualdearen arabera, badaude desberdintasunak. BAMEko %28k aukeratzen dute irakaskuntza elebiduna. Bestalde, %56k frantsesa nagusiki erabiltzen duen irakaskuntzaren alde egiten dute.

Lapurdi barnealdean, Nafarroa Beherean eta Zuberoan gehienek irakaskuntza elebiduna aukeratzen dute. Lapurdi barnealdean %54k irakaskuntza elebidunaren aldeko hautua egiten dute eta %42k frantsesa nagusiki erabiltzen duen irakaskuntza. Nafarroa Beherean eta Zuberoan, aldiz, %64k irakaskuntza elebiduna hautatzen dute eta %32k frantsesa nagusiki erabiltzen duen irakaskuntza.

Elebitasun-motaren arabera ere aldeak nabariak dira: elebidunen %34k seme-alabek euskaraz frantsesa ikasgai dutela ikas dezaten nahi dute eta %47k euskaraz eta frantsesez. Elebidun hartzailen artean ehunekoak %18 eta %50 dira hurrenez hurren, eta erdaldun elebazarren artean %4 eta %31.

Hizkuntza politika publikoei buruzko balorazioari dagokionez, ez dakite edo ez dute erantzuten (%37,8) edo berdin die (%11,9) ia erdiei. Dena dela, erantzunen artean gehiago dira (%27,9) hizkuntza politika publikoak desegokitzat jotzen dituztenak egokitzat (%22,4) jotzen dituztenak baino. Arrazoia galdetutakoan, gehiago dira gutxi (%25) egin dela diotenak asko edo gehiegi (%19,7) egin dela diotenak baino. Gehienek ez dute arrazoirik ematen edo ez dute erantzuten (%49,9).

6. Ondorioak

- **Elebidunen beherakada ez da oraindik eten** Ipar Euskal Herrian. 16 urte edo gehiagoko 51.800 elebidun daude egun, orain dela hamar urte baino 4.400 elebidun gutxiago, alegia. %22,5 dira elebidunak egun eta %26,4 ziren orain dela hamar urte.
- Badira hiru gertaera aurrerantzean ere euskararen beherakadan eragina izango dutenak. Lehenik eta behin, Iparraldera bizitzera datorren **kanpoko jendea** hazten ari da etengabe eta demografia adituen arabera, hazkundea jarraituko egingo du. Bigarrenik, **elebidunen gehiengoa (%64) 50 urtetik gorakoa** da. Azkenik, **eremurik euskaldunenean** (Nafarroa Beherean eta Zuberoan) gazteen artean euskarak **behera** egiten jarraitzen du, nahiz eta jaitsiera hori moteltzen ari den.
- Dena dela, **beherakada ez da geldieztina**. Izan ere, elebidunen ehunekoa gora egiten hasi da 16-24 urtekoen artean. Adin-tarte horretako elebidunen ehunekoa aurreko adin-tartekoena baino bost puntu handiagoa da (16-24 urte arteko %16,1 dira elebidunak eta 25-34 urte arteko %11,6). Joera-aldaketa hori bereziki azpimarratzekoa da Lapurdi barnealdean eta BAMen (Baiona, Angelu, Miarritze), hau da, eremurik jendetsuenetan.
- Era berean, aipagarria da adin guztiak kontuan hartuz **galerak oraindik irabaziak baino handiagoak izan arren**, 16-24 urte artekoen artean dagoela euskara irabazi dutenen kopururik handiena eta baita euskara galdu dutenen kopururik txikiena ere.
- Bestalde, **familia transmisioan guraso gazteak gehiago ari dira transmititzen** euskara lehen hizkuntza gisa seme-alaba nagusiagoak dituzten gurasoek baino, batez ere guraso mistoen kasuan (%44,4k euskara eta frantsesa edo euskara transmititzen diete 2-9 urte bitarteko seme-alabei). Inkesta honetan parte hartu duten adin guztietako gurasoak aintzat hartuz, bikote mistoetan handia da euskararik transmititu ez dutenen ehunekoa (%80,1).
- Horrezaz gain, gogoan izan behar da, **Iparraldeko hamar biztanletik zazpiren lehen hizkuntza (%72,3) frantsesa soilik dela**. 16 urte edo gehiagoko biztanleriaren artean, euskara soilik jaso dutenak %21,6 dira eta euskara eta frantsesa jaso dituztenak %6,1. Lehen hizkuntza frantsesa jaso dutenak erabat nagusi dira BAMen (%88,5) eta Lapurdi barnealdean

(%68,3). Nafarroa Beherean eta Zuberoan, aldiz, gehiengoa dira euskara jaso dutenak, %66,1 hain zuzen.

- **Ezagutzak ez ezik erabilerak ere behera egin du Iparraldean.** 10 urtetan ia hiru puntuz egin du behera euskara frantsesa beste edo gehiago erabiltzen dutenen ehunekoak (%13 zen 1996an eta %10,3 da egun)
- **Euskara sustatzeari buruzko jarrerak aldekoak dira Iparraldean.** Gehienak euskara sustatzearen alde edo oso alde daude (%41,2), eta gutxi dira, aldiz, aurka daudenak (%17,6). Gehienek ontzat jotzen dute haurrek euskara ikastea ezinbestekoa izatea (%56), irrati eta telebistetan euskarazko programa gehiago izatea (%51) eta Administrazio publikoan sartzeko euskara jakitea ezinbestekoa izatea (%51).
- Irakaskuntzari dagokionez, Iparraldeko biztanleen **%48k seme-alabek euskaraz ikas dezaten nahi du.** Ehuneko hori gaur egun euskaraz eskolatuak diren haurren ehunekoa baino altuagoa denez, badago oraindik euskaraz eskolatuak izan daitezkeen haurren kopuru bat gauzatzeko.
- Hori guztia kontuan harturik, aurreikus daiteke elebidunen **beherakadak jarraituko duela.** Dena dela, gazteenen artean agertzen hasi diren datu positiboek eta euskararen aldeko jarrera orokorrek pentsarazten dute beherakada hori **ez dela geldieztina.**

